

JOKA VANHOJA MUISTAA, SITÄ TIKULLA SILMÄÄN

90 + n juttua aikuislukioista

SISÄLLYS

Joka vanhoja muistaa, sitä tikulla silmään

1 SAATESANAT.....	3
2 AIKUISLUKIO INSTITUUTIONA.....	4
3 OPPIA IKÄ KAIKKI.....	13
4 HENKILÖKUNTA KERTOO.....	18
5 OPISELIJAT KERTOVAT.....	33
6 VANKILASSA TAPAHTUNUTTA.....	39
7 YLIOPIILASKIRJOITUKSET JA PENKKARIT.....	43
8 MAAHANMUUTTAJIEN ILOJA JA MURHEITA.....	62
9 OMAT JUTTUNI.....	71
10 LUETTELO JUTTUIEN LÄHETTÄJISTÄ.....	72

Työryhmä. Vas. Irmeli Palomäki, Tuula Torasvirta, Pekka Karkela, Helmi-Paula Pulkkinen ja Erja Vihervaara. Työryhmän työskentelyä häiritsi tehokkaasti walesinspringerspanieli Eastfarm's Quest Crew, suomeksi Täplä.

1 SAATESANAT

Aikuislukioiden 90-vuotisseminaarissa 25.11.2017 kerättiin tietoa osallistujien ensimmäisistä muistoista aikuislukiosta tai ylipäättänsä ajatuksia aikuislukioista. Tarinoista innostuneina aikuislukioiden 90-vuotisjuhla-julkaisun toimikunta päätti koota puuttuvan palan *Aikuislukion 90-vuotisjuhla-julkaisuun*. Vaikka vanha kansa sanookin, että *Joka vanhoja muistaa, sitä tikulla silmään*, päätimme ryhtyä toimeen.

Rakkaalla lapsella on monta nimeä, joten jutuissa esiintyy aikuislukio-nimen synonyymeinä iltaoppikoulu, iltalukio, iltakoulu ja aikuislinja. Saimme 238 juttua. Osa niistä on yllä mainitun seminaarin antia, muutama on lainattu *Iltaoppikoulusta aikuislukioksi 75-vuotisjuhla-julkaisusta* ja muutama poimittu Turun iltalukion ja Eiran aikuislukion historiikeista. Suurin osa on kuitenkin tullut entiseltä tai nykyiseltä aikuislukioväeltä.

Juttujen muoto ei ole yhtenäinen, koska niille ei asetettu yhteisiä kirjoitusohjeita. Myös otsikointi on viitteellistä: moni juttu voisi olla usean otsikon alla. Pääasia on ollut, että ne liittyvät aikuislukioihin. Jutuista ja tarinoista välittyy aikuislukioiden toiminnan moninaisuus ja omaleimaisuus. Ne kuvaavat niin humoristisia kuin surullisiakin tapahtumia.

Kiitos Aikuislukioliitolle (ent. Iltakoulujen liitto), joka mahdollisti vihkosen painattamisen. Liitolta voi tilata vihkosta edullisesti. Hieno pieni muistolahja – historiikin ohella - esimerkiksi eläkkeelle siirtyvälle! Jutut ovat luettavissa myös liiton kotisivuilla <https://peda.net/yhdistykset/aikuislukioliitto>.

Kiitos kaikille juttujen lähettäjiä. Heistä on luettelo lopussa. Vihkosessa esiintyviin sarjakuvapiirroksiin on saatu lupa piirtäjiltä.

Työryhmä toivottaa hauskoja hetkiä kirjasen parissa!

Helsingissä, 1.1.2019

2 AIKUISLUKIO INSTITUUTIONA

"Jotta koulu voisi olla kaikille samanlainen, sen on oltava jokaiselle erilainen."
(Touko Voutilainen)

"Ajatteleimme – olemme siis iltalukiossa." (Paul Lemberg)

"Iltalinja on työnsä ohella opiskelevien kansalaisten palvelija " (Kouluhallitus 1960)

"Iltalukiot – tahtoihmisten opinsauna" (Riitta Uosukainen)

Aikuislukioiden koulutiloja Keravalta, Järvenpäästä ja Valkeakoskelta

1 Piikakoulu

Valtion iltaoppikoulu tunnettiin kansan suussa "piikakouluna", koska maalta tulleet kotiapulaiset olivat vahvasti edustettuina opiskelijoiden parissa. Tässä erään piian tarina:

Tytön tie iltaoppikouluun ja emeritaksi

Rivi-ilmoitus Savon Sanomissa elokuun alussa 1961: "KOTIAPULAINEN saa paikan 15-30.8 alk. virkamiesperheessä. Oma huone ja radio. Tilaisuus iltaopiskeluun. Kirj. vast. rva DN" (osoite, puh. n:o).

Ilmoituksen näkee 17-vuotias tyttö kotikylässään Pohjois-Savon ja Keski-Suomen rajamailla. Hän on käynyt kansakoulun ja ollut edellisen talvikauden kansanopiston "lukulinjalla" Savonlinnan liepeillä. Kesäksi hän on palannut kotiin auttamaan askareissa, joita pientilalla riittää. Nyt hän ei tiedä, mitä elämällään tekisi. Ahdistaa. Hänellä on palava halu lukea kaikki mitä käsiinsä saa. Opinpolulle olisi päästävä konstillla tai toisella. Kotipitäjän kirkonkylään tuli kannatusyhdistyksen ylläpitämä keskikoulu, kun hän oli 12-vuotias, mutta isä ei kallistanut korvaansa opettajan puheille, kun sisaruksia oli monta ja varat vähissä. Monet itkut on itketty kouluhaaveiden kariutumisen vuoksi.

Työhakemukseen tulee vastaus sähkeenä: ”Tervetuloa meille 21.8 jälkeen. Ilmoittakaa saapumispäivä.” Kun päivä ja juna on ilmoitettu, tulee postikortti: ”Neiti P. Olen Helsingin aseman laiturilla junan saapuessa veturin läheisyydessä. Tuntomerkit: Musta samettikappa, musta käsilaukku, vihreä kangashattu ja pikku 3½ v. poika vieressä. – Jos jotain erikoista tapahtuu, niin on varmempaa ottaa taksiauto suoraan Oulunkylään.”

Näiden tietojen varassa matka alkaa. Rouva N. ja pikkupoika tavataan ja työ kuusihenkisessä perheessä alkaa. Rouva N. on alakoulunopettaja, sydämellinen ja auttavainen, yksi elämäni tärkeimmistä naismentoreista. Hän saattaa minut Kalevankadulle Valtion iltaoppikoulun pääsykokeisiin ja pitää huolen siitä, että aina ehdin Oulunkylästä puoli viideltä alkaville tunneille. Keväällä haluan kuitenkin työuralla eteenpäin. Hakeudun konttoritöihin ja kohtaan Helsingin asuntopulan ja nälkäpalkan. Siitä selvittää, kun viime hetkellä löytyy alivuokralaisasunto, jossa vietän kesän tiiviisti lukien. Ajattelen, että seitsemän vuotta elämästäni on liikaa iltakoulussa istumiseen. Keskikoulu alkoi toiselta luokalta ja kolmannen luokan päätän tenttiä kesällä. Se käy miltei ylivoimaiseksi, mutta niin vaan löydän itseni syksyllä neljänneltä luokalta. Ensimmäiset luokkakaveritkin jäävät taakse. Uusista saan Sirkan elinikäiseksi ystäväksi.

Työpaikat vaihtuvat ja toimistokokemukset karttuvat samalla kun koulussa karttuu kielitaito, matematiikantaju, ymmärrys historian vaiheista ja biologian saloista. Parin vuoden päästä tulee sisko asumaan kanssani Etelä-Haagaan ja aloittamaan oman iltakoulu-/aikuislukiouransa. Luemme paljon, bussimatkatkin käytetään kirjojen lukuun, mistä tulee yhä jatkuva tapa.

Lukiovaihe on mieleenpainuva. Meillä on hyvä luokkahenki (kiitos kumppanuudesta Pena, Leena, Rainer, Tarja ja Kari - ja tietenkin Sirkka) ja erinomaiset opettajat. Erityisesti muistan rehtorin ja historianopettaja Veikko Huttusen, äidinkielen lehtori Outi Järvelän, englanninkielen lehtori Tellervo Lahtelan, ruotsinopettaja Maire Åbergin ja biologian ja maantieteen lehtori Riitta Koskisen. Kiitokset vieläkin kannustuksesta, aikuisopiskelun niksien hallinnasta ja myötäelämisestä.

Tiivis työtahti vaatii veronsa. Sairastun toisena lukiovuotena mystisesti kuumeeseen ja nivelkipuihin. Joudun viikoiksi sairaalaan, mutta paranen. Yhä ajattelen, että se oli stressireaktio. Opin ottamaan vähän rennommin. Erityisesti kesäaikaan tanssit alkavat houkutella puoleensa. Abikesän lopulla kohtalo puuttuu peliin. Seurustelu, kihlautuminen ja avoliittoon asettuminen sävyttävät viimeistä iltakouluvuotta. Ylioppilaskirjoitukset ja -tentit kuitenkin sujuvat, kun valmistaudumme niihin Sirkan kanssa yhteisvoimin.

Alkusyksystä avioidun. Tähtään yliopistoon, maksoi mitä maksoi. Ajattelen opiskella työn ohessa, onhan siihen jo totuttu. En kuitenkaan huomaa pyrkivä ajoissa pääsykokeisiin opiskellakseni äidinkieltä ja kirjallisuutta, niin kuin unelmana on. Aloitan latinan pro exercitio, mutta se jää kesken, kun lähdetään kesälomalle Joensuun ja Ilomantsin maisemiin. Elokuussa pyrin opiskelemaan kasvatustiedettä ja kansanrunousoppia äidinkielen opintojen tueksi. Opiskelu jää kuitenkin vähiin, kun

maaliskuussa syntyy esikoinen ja seuraavan vuoden huhtikuussa toinen lapsi. Elämä kääntyy uusiin uomiin ja haaveet haihtuvat.

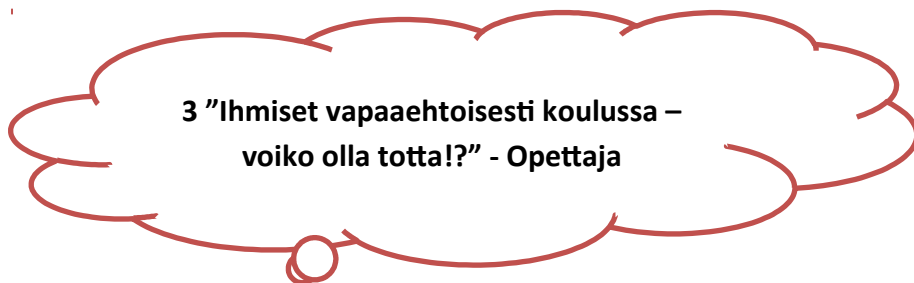
Muutamme kesällä 1970 miehen kotimaisemiin. Jään Joensuuhun, ensin kotiäidiksi, sitten toimistotöihin. Innostus opiskeluun ei kuitenkaan ole hiipunut. Hankkiudun avoimeen yliopistoon ja sen tiimoilta juuri toimintansa aloittaneeseen Joensuun korkeakouluun. Siitä tulee kotipesäni. Opiskelen historiaa, yhteiskuntapolitiikkaa, sosiologiaa ja kansantaloustiedettä, vähän tilastotiedettäkin. Valmistun viidessä vuodessa, mutta se on vain välietappi. Jatkan yhteiskuntatieteiden tutkijana ja alan opettaa yliopistossa, myös avoimen yliopiston piirissä. Kirjoitan ja julkaisen. Iltatähtilapsi syntyy.

Väittelen tohtoriksi vuonna 1991, jolloin saan hoidettavaksi yhteiskuntapolitiikan apulaisprofessorin. Vuonna 1998 tulee professorinimitys. Nautin opettamisesta ja ohjauksesta ja toivon löytäväni aikaa tutkimukselle.

Sairastun harvinaiseen verisyöpään vuonna 2001. Saan sytostaatteja ja autologisen kantasoluhoidon. Erinomaisten hoitojen ansiosta paranen oireettomaksi ja jatkan urallani aina vuoden 2011 lopulle. Viimeisinä työvuosina kertyy hallintotehtäviä, erityisesti kun rakennetaan uutta Itä-Suomen yliopistoa. Sen toimintaa katselen jo sivusta, professori emeritana, mummina ja leskenä. Tosin paimennan vielä muutamia väitöskirjantekijöitä, myös varsin varttuneita. Kannustankin opiskeluun kaiken ikää. Se avaa elämän mahdollisuuksia ja pitää mielen virkeänä.

2 Nimitys Aikuislukio

Nimitys aikuislukio on johtanut mm. siihen, että Porin kaupungin kirjaston tietokoneilta ei päässyt aikuislukion nettisivuille, kun aikuis-alkuiset hakusanat oli estetty. Jossain toisella paikkakunnalla nimi Aikuislinja oli herättänyt hilpeyttä kaupungin puhelinvaihteessa. Usein sähköpostitkin menivät roskapostiin aikuis-sanan takia.

4 Pitkä suomi

Kun raumalaiset saivat luvan perustaa ehtookoulun, he eivät saaneet lupaa antaa opetusta omalla kielellä, rauman giälell, vaan "pitkälls suomell". Ei kelvannut selitykseksi se, että rauman kieli on sen verran lyhyempää kuin pitkä suomi, että sillä opettaen ehtisi samassa ajassa opettaa enemmän kuin ns. pitkällä suomella.

5-6 Poissaoloista

Alkuvuosina oltiin hyvin tarkkoja mm. poissaoloista. Vuonna 1971 kysyttiin eräässä iltalukiossa syitä poissaoloon lomakkeella, jossa vaihtoehtoja olivat: sairaus, väsymys, kyllästyminen, työeste, matkaeste, perheenjäsenen hoito, kotona kutsut tai vieraita, meno ulos illalla, valmistautuminen tulevaan kokeeseen, kokeen jälkeen omaa lomaa, koetulosten tai arvosanan aiheuttama masennus, se, ettei ehtinyt valmistaa läksyjä ja viimeisenä kohtana jokin muu yksilöity syy. Sitten piti vielä ilmoittaa, onko mies vai nainen, naimisissa, naimaton, leski tai eronnut ja lopuksi lasten lukumäärä.

60-luvulla poissaoloja valvottiin tarkasti. Kerran eräs pojankoltiainen tuli myöhässä tunnille. Kun opettaja kovisteli häntä siitä, hän sanoi: ”Puhelinpylväässä oli lappu, jossa luki: Odota, Jeesus tulee! Jäin odottamaan. Päätin kuitenkin tulla kouluun, koska minua alkoi paleltaa.”

7 Ammattislangia: lepakkotunnit

Kaikissa työyhteisöissä kehittyi omaa kielenkäyttöä, joka ei aina ulkopuolisille aukea. Aikojen kuluessa ilmauksen juuret peittyvät historian hämäriin, niin että kielenkäytön omaksuneet eivät tiedä, mistä sana tai sanonta on peräisin.

Aikoja sitten Riihimäen aikuislukiossa silloinen rehtori istui myöhäisenä elokuun lopun iltana luokahuoneessa parin opettajan kanssa suunnitteluhommissa. Avoimesta ikkunasta eksyi luokkaan lepakko. Sitä ulos opastaessaan uurastajat tuumivat, että tähän aikaan liikkeellä ovat vain yölepakot, ja siitä sai alkunsa illan myöhäisimpien, noin iltakahdeksasta puoli kymmeneen pidettyjen oppituntien nimitys lepakkotunnit.

Lepakkotunneista tuli sitten kouluyhteisön – ja muidenkin iltakoulujen - vakiintunutta kielenkäyttöä. Muistanpa sitten paljon myöhemmin uusien opiskelijoiden perehdyttämisisillän, jossa järjestyksessä seuraava rehtori esitteli lukujärjestystä luontevasti tähän tapaan: ”Lepakkotunneilla on yleensä valinnaiskursseja, pakolliset kurssit koetetaan sijoittaa muuhun aikaan.” Hieman oli kysyviä ilmeitä kuulijakunnassa.

8 Tillin talli

Turun iltalukio lyhennetään TIL. Entisillä opettajilla on yhdistys, joka on nimeltään Tillin talli. Aika usein tapaamisten jälkeen ollaan ainakin vähän tillintallin.

9 Opiskelu ei kannata

Iltakoulujen alkuaikoina saatettiin tytöille sanoa, että opiskelu on rahojen tuhlausta, sillä menet kuitenkin naimisiin. Pojille saatettiin sanoa, että ei meillä ole ennenkään kouluja käyty. Rehellisellä työllä on itsemme elätetty.

10 Otsikoita Turun Sanomissa

Turun sanomat on kirjoittanut juttuja iltalukiosta useaan otteeseen. Juttuja ovat kirjoittaneet mm. etälukio, kesälukio sekä opiskelun aikaansaama yleinen mielihyvä.

Baarimikko surffailee aamukolmelta

Mieluummin etäopiskelija kuin etä-äiti

Etäopiskelijaa ei sido koulu ei kello. Iltalukio voi käydä jopa hemmottelusta

Heikki ja Helinä löysivät toisensa

Tätä on onni

Iltaoppikoulu on joukkuelaji

Verbit taipuvat, kun on riittävän kuuma

11 Hetken helpotus arjen kahleista

Kukoistavalla nuorella naisella oli perhe ja ulkomaalainen mies. Hän aloitti aikuislukio-opinnot tavoitteenaan lukion oppimäärä ja ylioppilastutkinto. Sitä mukaa kun menestys opinnoissa parani, suhde puolisoon huononi, taisi jopa avioerokin uhata: perheonni ei kestänyt sitä, että menestys opinnoissa toi uutta onnistumisen tunnetta ja lisäsi itseluottamusta.

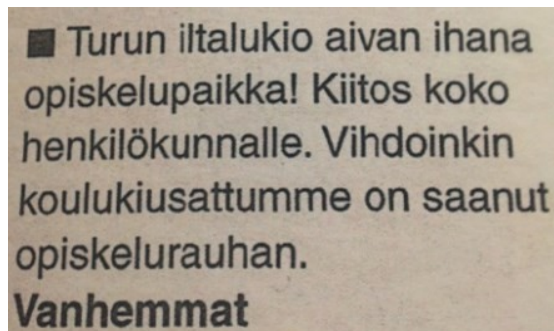
Sitten lukio tuli käytyä ja ylioppilastutkinto menestyksellä suoritetuksi. Huhu kertoi, että puolisoiden välit palautuivat taas aiemmiksi ja avio-onni ennalleen.

12 Koulu hukassa

- Hei, missä on Käpylän iltaoppikoulu?

- Se on Perhon ja Casablancan puolivälissä.

13 Turun Sanomien palstalla *Lukijoilta*:

■ Turun iltalukio aivan ihana opiskelupaikka! Kiitos koko henkilökunnalle. Vihdoinkin koulukiusattumme on saanut opiskelurauhan.
Vanhemmat

14 Mieluummin aikuislukion kansliassa kuin päivälukion tunnilla

Samassa lukiokiinteistössä toimivan päivälukion opiskelijat hyödynsivät aikuislukion iltaopetusta. He viihtyivät aikuislukion kansliassa: oli hauskaa suunnitella opintoja koulusihteerin kanssa ja toisinaan rehtorin työhuoneessakin. Koulusihteerimme oli itsekkin ylioppilas, jolta riitti eläviä kokemuksia omista lukioajoistaan ja kannustavia vinkkejä nuoremmille. Joku opiskelija pyysi todistuksenkin siitä, miksi häneltä vierähti tunti aikuislukion kansliassa tarinoiden, kun olisi pitänyt istua päivälukiassa oppitunnilla.

15 Miten laittaa elämäntarinat paremmuusjärjestykseen?

Rehtoreilta kysyttiin mielipidettä koulun rankinglistoista. Turun iltalukion rehtori Paul Lemberg kirjoitti yleisönosastoon seuraavasti:

Puolet rehtoreista julkistaisi, puolet ei. Kumpaan kuuluu Turun iltalukion rehtori? Ei kumpaankaan. Häneltä ei edes kysytty. Päättäjäispuheessani kuitenkin julkistin tuloksia:

**72-vuotias yksinäinen mies: koskaan ei ole liian myöhäistä*

**19-vuotias eliittikoulun ex-opiskelija: Minuun ei koulu eivätkä vanhemmat enkä minä itsekään enää uskonut. Ja nyt olen ylioppilas!*

**Ex-kansanedustaja: elämäni toiseksi paras valinta. Iltakoulu oli ihanaa aikaa.*

**Neljä vuotta Suomessa asunut turkkilainen: Vain koulutus voi auttaa samanarvoisuuteen Suomessa, muuten maahanmuuttajista tulee uusi alaluokka Suomeen.*

**Ex-pankkivirkailija tuli unohtamaan työttömyyttään iltakouluun. Elämän puraisun täytyy joskus olla kovin ankara, jotta osaa muuttaa elämäänsä.*

**Lapsensa ylioppilaaksi kouluttanut: äiti, sua ei kestä kukaan, mene iltakouluun!*

**Omista lakkiaisistaan pois jäänyt: vaimo pakersi samaan aikaan poikalapsen ylioppilaslahjaksi*

**22 nuorta, jotka suorittivat yo-tutkinnon ja ammattitutkinnon samassa ajassa kuin päivälukiolaisetkin*

113 elämänmakuista tarinaa, miten tilastonikkarit panevat ne paremmuusjärjestykseen? Minun aikanani on valmistunut iltakoulusta 3791 ylioppilasta. Siihen joukkoon mahtuu umpisokeita, täyskuuroja, CP-vammaisia, ulkolaisia, isiä, äitejä, isoiisiä ja isoäitejä, elämän laitapuolen kulkijoita. Miten minä heidät panen numeroilla järjestykseen? Kelpaisiko pituusjärjestys? Eliittikoulujen halusta julkistaa tulokset: älkää unohtako niitä, jotka ovat siirtyneet teiltä meille! Meillä ovat ovet avoinna.

16 Aikuislukion modukset

Muutaman vuoden eläkeläisenä olleena muistelen, että rehtorina otin vastaan ikään kuin palkkaetuna, että minä hoidan väännöt, aikuislukiomme edunvalvonnan ja kamppailut ulospäin. En häiritse niillä asioilla opettajia vaan annan heille mahdollisuuden keskittyä opettamiseen. Onnistuinkin rekrytoimaan vastuuntuntoisia ja omatoimisia opettajia, joihin olin tosi tyytyväinen. Heidän kanssaan oli ilo työskennellä. Oli ilo ja halu antaa heille tunnustusta aina, kun siihen löytyi aihetta. Oli ilo sanoa kiitos. Minulle jäi vaikutelma, että tehtävänantoni tapahtuivat enemmän konditionaalissa kuin indikatiivissa: ”Tekisitkö Tiina tämän. Tulisitko Annika kansliaan. Sopisiko Päivi näin?” Tai sitten käytin muotoa: ”Pyydän saapumaan paikalle hyvissä ajoin.” Imperatiivia en juurikaan opettajien kanssa tarvinnut.

17 Miksi ovi ei auennut hänelle

Naishenkilö oli tulossa aikuislukion kansliaan ilmoittautumaan opiskelijaksi. Toimisto oli avoinna klo 18:aan ja ulko-oven piti siis olla vielä avoinna, mutta lasisen oven vasen puolisko pysyi lukossa, vaikka tulija kuinka sitä rynkytti. Sisään pääsi kyllä, mutta parioven oikeanpuoleisesta ovesta, jota tulija ei sillä kertaa jostain syystä huomannut kokeilla.

- Aikuislukioomme pääsevät kyllä kaikki, kunhan vain saavat oven auki, kiteytti eräs opettajamme.

18-20 Mukavinta aikuislukiossa

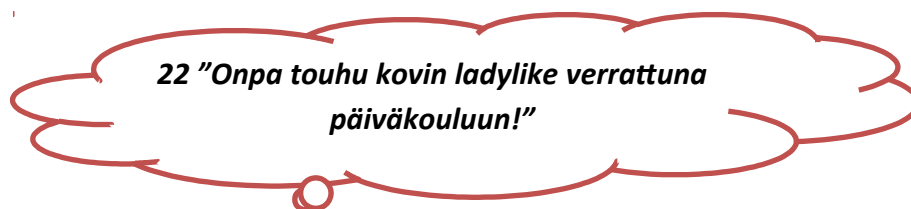
*Kesäajan kahvitauot

*On koettu yhteisöllisyyttä opettajien kanssa ja tanssittu pöydillä

*Kevyttä yläpilveä, hiukka utuista

21 Lomalomaloma

Opettajainhuoneessa ensimmäinen kollega kertoi, mikä aikuislukiossa on tärkeintä: LOMAT!

23 Tervetuloa kaikki

Eräs Aftiksen lehtori kuvaili opinahjoaan näin: Meille mahtuvat kaikki ikään (noh!), sukupuoleen, sosiaaliseen asemaan, poliittiseen näkemykseen, uskontoon, ihonväriin, rotuun ja kieleen katsomatta. Otamme vastaan päiväkoulun jupit ja pikku intellektuellit, häiriköt, laiskurit, aamu-uniset, turhautuneet, urheilijat, taiteilijat, tiedonhaluiset- ja haluttomatkin. Sivistämme heidät, annamme itsetuntoa ja valkoisen lakin – tietyin ehdoin.

24 Haamuja

Tiedämme aina etukäteen, että rästitenttipäivä on jymymenestys – haamuja nousee haudasta ja kalmiston kuuset kummastelevat.

25 Vakiovastaus ”älypunkerolta”

Iltaoppikoulut ovat olleet monessa pedagogisessa asiassa edelläkävijöitä. Kouluhallitus sai Touko Voutilaiselta aina joihinkin kiperiin, koulun toimintaa koskeviin miksi – kysymyksiin vakiovastauksen:

Huhupuheen mukaan kouluhallituksessa saatettiin Touko Voutilaisesta hyväntahtoisesti sanoa: ”Sieltä se älypunkero taas tulee.”

26 Oheistoimintaa

Vuonna 1985 perustettiin kouluumme opettajien lentopallokerho. Nimeä mietittiin kauan, ja lopulta se keksittiin: *Lentopallokerho*! Opettajien lisäksi kerhossa pelaa entisiä oppilaita, opettajien puolisoita ja lapsia ja auskultantteja. Pelin tuoksinassa on aina vallinnut hurtti huumori ja kova yritys. Ainakin uuskaupunkilaisten mielestä yksi kohokohta kerhon historiassa oli ottelu Uusikaupunki vastaan muu maailma, jonka uuskaupunkilaiset väittivät voittaneensa 3 - 1. Joidenkin arvioitsijoiden mukaan peli on jopa kehittynyt vuosien varrella – tosin vastakkaisiakin näkemyksiä löytyy. Lentopallon lisäksi kerhon toimintaan kuuluu muutakin sosiaalista meininkiä. On tehty matkoja lähialueille ja ulkomaillekin. Kesällä on pidetty jopa yhdet treenit peruskunnan ja pelituntuman ylläpitämiseksi. Ylikuntoa on sitten ehkäisty pikkujouluissa hyvän ruoan ja juoman parissa.

27 80-luvulla Rovaniemellä juhlittiin

Opettajat järjestivät abeille juhlat kuullun ymmärtämisten jälkeen. Juhlissa oli tarjoilua ja ohjelmaa. Järjestettiin mm. konttikielinen kuullunymmärtämiskoe, valehtelijoiden klubi, joka pyöri tuolloin televisiossa. Joka vuosi ohjelma oli eri ja ajankohtainen. Abit ovat muistelleet noita juhlia lämmöllä.

Koululla pidettiin myös pikkujouluja, joihin ohjelmaa tekivät sekä oppilaat että opettajat. Eräänä vuonna opettajat esittivät laulun *Soihdut sammuu* ja tekivät kaiken kirjaimellisesti niin kuin laulussa sanotaan. Oppilaat toivat ennen joulua pieniä lahjoja opettajille: mietelausekirjoja, mukeja, ...

Kevätjuhlissa oli koristeina pieniä koivuja. Eräänä kylmänä keväänä koivuissa ei juhlien aikaan ollut lainkaan vihreää. Niinpä oppilas toi maalta koivuja ja niitä pidettiin vesiämpäreissä ja saatiin taas perinteinen juhlakoristus.

Lakkiaispäivänä opettajat olivat kiireisiä, kun moni oppilas kutsui kotiin juhlimaan. Joskus piti jakaa opettajat ryhmiin, että ehdittiin kaikkien luona käymään. Monesti meni iltamyöhään ennen kuin ehdittiin omaan kotiin.

Ryhmänohjaustuntejakin pidettiin Pohjanhovissa, siis ohjausta tanssien.

28-30 Juhlittiin sitä muuallakin

*70-luvulla oli iltaisin juhlia, jotka kestivät koko yön. Ja seuraavana iltana taas opetettiin – ja juhliittiin!

* Hauskinta oli, kun opettajat järjestivät juhlia oppilaille – itse heittäytyen!

* 80-luvulla pidettiin juhlia koulun katolla

Aikuislukioiden lehteä Opinsauna toimitettiin vuosina 1988-1995. Nimi tuli Maskun kirkkoherran Hemming Henrikinpojan uskomuksesta 'Opin sauna autuas aina'.

31 Globaalit nomadit pilvessä

Aikuislukioiden 90-vuotisseminaarissa kysyttiin osallistujilta, miltä näyttää aikuislukioiden tulevaisuus. Monissa vastauksissa avainsanoina olivat yleissivistys, virtuaali, mobiili, avoin, houkutteleva. Pelättiin myös, että lukio-opetus loppuu tai aikuislukio ei enää ole itsellinen instituutio, vaan se sulautuu muihin oppilaitoksiin. Toisaalta joku esitti, että on vain yksi koko maan kattava aikuisten yleissivistävä koulu kaikkien saavutettavissa. Joku julisti, että aikuislukio elää, koska se instituutiona on riittävän ketterä oppimaanoppija selviytyäkseen murroskausista. Se on tasa-arvon ja ihmisarvon puolustaja vaikka valtavirtaa vastaan, ja joustava koulutusväylä, joka rientää apuun milloin minkäkin tarpeen ilmetessä yhteiskunnassa.

Tässä on joitakin yksittäisiä ennusteita vuosituhannen loppuun asti:

*Filosofia on suosituin oppiaine aikuislukiassa. Evoluutio hypähtää 2020.

*AIO:n seminaariin osallistuu 500 jäsentä!

*Ihan pilvessä

*Yleissivistävä koulutus on kunniassa. Vangeista 70 % opiskelee (nyt 7%). Suomi ei enää ole projektipöhdössä lilluva toimija.

*Varmaan yhä enemmän maahanmuuttajia ja edelleen eläköityneitä opettajia lukemassa kieliä.

*Globaalit nomadit oppijoina

3 OPPIA IKÄ KAIKKI

Opi nyt vanha ja nuori (Mikael Agricola)

Täytyy tottua siihen, ettei elämän tärkeimmissä risteyksissä ole tienviittoja.

(Ernest Hemingway)

Oppia ikä kaikki

E-kirja Markku Mäkelä©

1 Sisarukset koulutiellä

Olin täyttänyt toukokuussa kuusi vuotta, kun minua runsaan vuoden vanhempi sisareni aloitti kansakoulun. Silmät ja korvat tarkkoina seurasin, kun sisko opiskeli aakkosia ja kirjoitti kirjaimia. Meillä oli yhteiset leikit ja yhteiset ystävät, ja olimme samaa mieltä siitä, että minunkin pitäisi päästä kouluun. Sen opettajakin sai kuulla joka päivä. Syyskuun lopulla luokassa oli nukkejuhlat: jokainen oppilas sai tuoda kouluun lempilelunsa. Siskoni vei nukkensa ja minut. Opettaja testasi, luetti, lasketti, laulatti ja otti minut hännänhuipuksi luokalleen.

Neljä vuotta taaperrettiin yhteistä kolmen kilometrin koulumatkaa, käveltiin tai mentiin samalla pyörällä - minä tarakalla - tai potkukelkalla, minä kyydissä. Minä sepitin satuja ja tarinoita kyytipalkaksi. Isosisko piti huolta pienemmästä, antoi tukea ja turvaa. Sitten tuli murheen päivä: sisko meni oppikouluun. Minua ei päästetty edes pyrkimään sinne, mutta vuoden kuluttua sitä ei kukaan voinut estää. Kymmenvuotiaan tarmolla järjestin itseni pääsykokeisiin ja selvisin mukaan.

Seuraavat neljä vuotta kuljettiin taas samaa koulutietä, eri luokilla mutta samaan kouluun. Perheessämme oli seitsemän lasta, ja isä joutui eläkkeelle. Taloudellinen tilanne heikkeni, nuoremmat kävivät kansalaiskoulun ja ammattikoulun. Sisko lopetti keskikouluun, meni kauppaan töihin ja opiskeli sairaanhoitajaksi. Minua ei saanut enää koulusta pois.

Kaksikymmentäviisi vuotta myöhemmin sisareni halusi kuitenkin opiskella lukion aineita ja tarvitsi ylioppilastutkinnon tuomaa arvostusta. Yhdessä me senkin tuumailimme. Minä olin lukion iltalinjan äidinkielenopettaja ja olin kompastua piirtoheittimen johtoon mennessäni hänen kurssinsa ensimmäiselle tunnille. Opiskelun mahdollisti koulun järjestämä lastenhoito, jossa sisken kymmenvuotias tytär vietti iltansa. Sisarussuhteestamme ei koulussa tiedetty, ja me olimme harvinaisen hyvin perillä niin opiskelijoiden kuin opettajainhuoneenkin mielialoista, mikä oli sekä hauskaa että hyödyllistä. Onnistuimme pitämään salaisuuden niin hyvin, että kun paljastimme sen penkkareissa, kukaan ei uskonut meitä.

Sisko palasi vielä kerran iltakouluumme, samalle kielikurssille lukio-opinnot siellä aloittaneen, peruskoulussa kiusatuksi joutuneen tyttärensä kanssa. Tyttöhän oli jo lapsena tutustunut kouluun ja mieltynyt siihen. Minä olin rehtori. Mutta se on taas ihan toinen tarina.

2 Hyötyä eletystä elämästä

On todennäköisesti olemassa paljonkin paikkoja, joissa vuosikymmenet eivät vielä ole este eivätkä edes hidaste. Takuuvarmasti se paikka, jossa eletystä elämästä on selvää hyötyä, on iltalukio!

3 Ikäero

Erikoista aikuislukioissa on esimerkiksi eri ikäisten opiskelijoitten parityöskentely – ikäeroa saattaa olla jopa 50 vuotta.

4 Minkkihattu

Eräs keski-ikäisen yläreunoilla ollut rouva istui aina etupenkissä minkkihattu päässä. Kun pipokansa ihmetteli sitä, hän selitti, että hattu on niin arvokas, ettei sitä uskaltanut jättää naulakkoon. Sehän voitaisiin vaikka varastaa!

5 Emme saa Taunoa millään pysymään poissa

Tauno lähestyi jo seitsemättäkymmenettä ikävuottaan. Sairaus oli vienyt puolison, suru ja yksinäisyys painoivat. Sankarillisesti hän kuitenkin jaksoi ottaa elämänsä ohjat omiin käsiinsä ja tuli aikuislukioon opiskelemaan.

Ammoisista keskikouluajoista oli vuosikymmeniä ja oppikoulutietojen kaivaminen menneisyyden syvyyksistä otti koville. Saksan kielessä tarvittiin lähes yksityisluentoista opetusta mutta lopulta päättäväisyys palkittiin: ylioppilaskokeet menivät läpi – ja uusi tyttöystäväkin löytyi!

Lakkiaisten jälkeen kurssien alettua Tauno ilmestyi taas opinahjoon entiseen tapaansa. Vähän päästä ilmestyi myös uusi tyttöystävä. ”Tuota Taunoa ei saa millään pysymään poissa täältä”, hän kertoi huolestuneena.

6 Elokuvaa ja teatteria

Marta Sjöholm kirjoitti ylioppilaaksi 70-vuotiaana. Hän nautti opiskelusta ja oppimisesta. ”Joka ilta menin iltakouluun kuin elokuvaan tai teatteriin.” Voiko iltakoululaitosta kauniimmin kiittää?

7 Koulutin lapseni ja mieheni – nyt on minun vuoroni

Eräällä iltavälitunnilla rehtorin pöydän eteen tuli varttuneessa keski-iässä oleva toimistovirkailija, joka oli aloittanut opinnot. Hän istuutui muitta mutkitta ja kertoi, että lukiossamme on oikein hyvä äidinkielenopettaja, joka ”opettaa melkein paremmin kuin sinä”. Tästä rekrytointini onnistumisesta olin hiljaa mielessäni tyytyväinen. Sitten opiskelija jatkoi, että hän on kouluttanut lapsensa, miehensä ja nyt on hänen vuoronsa.

8 Koulu vs elämä

Lopputunnilla nuori opettaja alkoi määrätä läksyjä. Vanhempi mies sanoi opettajalle: ”Kuules nyt Lissukka, meillä on muutakin elämää kuin koulu.”

9 Ope kirjoittaa väärin

Eräs oppilas marssi kesken tunnin taululle, lisäsi kirjoitukseeni ä-pilkut ja sanoi sitten, että häntä hermostuttavat opettajan kirjoitusvirheet. Kyseinen oppilas oli ammatiltaan kansakoulunopettaja.

10 Oppia ikä kaikki

Opetin peruskoulun matematiikkaa senioreille. Näillä tunneilla opin itse vähintään saman verran elämästä kuin seniorikansalaiset algebraa.

11-12 Nuoruusko ongelma?

Nuorena opettajana epäilin, osaanko opettaa itseäni vanhempia, perhetuttujani... Osasin.

Oppilaat vaikuttivat niin vanhoilta, tunsin itseni lapseksi. Nuorta opettajaa pelotti tosi paljon mennä itseään vanhempien opiskelijoiden eteen.

13 Treffit

Mieleenpainuvin muistoni: treffipyynnöt opiskelijoilta.

14 Paras ikä

Koulussamme oli samaan aikaan 11-vuotias japanin kielen aineopiskelija ja 92-vuotias lukiolaismies. Mietimme tunnilla erään opiskelijaryhmän kanssa, mikä on ihmisen paras ikä opiskeluun tai mikä on ylipäättänsä ihmiselämän parasta aikaa. 32-vuotias nainen sanoi: minusta paras ikä on aina ja nyt. Jos asian jotenkin muuten kokee, ei elä täyttää

elämää. 44-vuotias mies sanoi: Paras ikä on se, mitä juuri elän. On jo riittävästi muistoja, mutta silti haaveita piisaa. Erään nuoren miehen mielestä paras ikä on vauvaikä, koska silloin ei tajuu mistään mitään. Eräs eläkeläisrouva sanoi: kyllä se on eläkeikä. Saa keskittyä omaan itseensä.

15 Aito kokemus

Tämä tapahtui, kun Suomi täytti 70 vuotta eli vuonna 1987. Silloin ylioppilaskirjoituksissa äidinkielen kokeen yhtenä aiheena oli Suomen itsenäisyys. Yksi kokelaista, jo aika iäkäs herrasmies, aloitti aineensa: ”Kun minä nuorena miehenä 1917 saavuin Helsinkiin.” Äidinkielen opettajamme kirjoitti aineen perään kommentin: ”Huom. Katso sosiaaliturvatunnus.” Kokelas oli syntynyt 1907, joten hänellä oli todella omakohtaista kokemusta.

16 Pokka petti

Tämä tapahtui 80-luvulla. Opetin keski(perus)koulun matematiikkaa. Luokkana oli vanha auditorio, jossa oli vielä vanhanaikaiset puupulpetitkin. Tunneilla kävi myös vanhahko nainen, jolla oli ongelmia tekohampaidensa kanssa. Hänellä oli tapana pullautella hampaitaan välillä ulos äänekkään hihityksen kera. Muiden opettajien tunneilla sama meno jatkui, ja siksi hän sai lempinimen ”lousku”.

Luokan muut opiskelijat saattoivat joskus naureskella eikä itsellänikään ollut nauru kaukana, mutta yleensä pystyin pitämään ilmeeni kurissa. Kerran pokka kuitenkin petti. Sillä kertaa tekohampaat luiskahtivat suusta kokonaan ja pomppivat auditorion rappuja alas. Luokalla oli hauskaa, ja minunkin oli pakko kääntyä tauluun päin, ettei nauru näkyisi julkisesti. Mutta ei hätää. Opiskelija kävi tyynesti noutamassa hampaansa, oli hetken hiljaa ja kohta taas entisellään.

17 Haku päällä

Saksan tunnillani eräs vanhempi opiskelija etsi ensin silmälasejaan. Ne löytyivät ulkotakin taskusta. Sitten hän etsi kynää. Se oli mennyt laukun vuorin alle. Seuraava etsinnän kohde oli oikea moniste. Sitten hän tokaisi: ”On se kumma, kun nykyään kaikki on kadoksissa.” Vieruskaveri, vanhempi opiskelija hänkin, vastasi: ”Voin lohduttaa, tilanne pahenee iän myötä.”

18-19 Uneliasta porukkaa

Tulipa mieleen eräs vanhempi herra, joka kärsi varmaan uniapneasta. Hän saattoi nukahtaa jopa kesken oppitunnin, jos joutui kuuntelemaan luentoa. Hän ihastui tiedosta, että Reykjavik on suomeksi Savulahti. Se sattui olemaan hänen kotipaikkansa nimi. Sen jälkeen hän esitteli itsensä: ”Jag är ’Matti’ från Reykjavik, god dag.”

Nukahtamisongelma oli tiedossa. Yo-kirjoituksiin varattiin salin takanurkkaan iso patja, ja hän kävi ottamassa parit päiväunet kuuden tunnin aikana. Kirjoitukset menivät läpi ja

hän kutsui kaikki opettajat juhliinsa. Siellä laulettiin paljon, sillä hän oli ison kuoron jäsen.

Muistan erään keski-ikäisen rouvan, joka lähes aina nukkui tunnilla, saattoipa kuorsatakin äänekkäästi. Kerran hän sitten kertoi päiväohjelmastaan, enkä enää ihmetellyt puuttuvaa tuntiaktiivisuutta. Aamulla hän aloitti työpäivän viideltä siivoamalla työpaikkansa toimistot, kahdeksalta hän siirtyi omaan työhönsä, tuli sieltä suoraan kouluun ja aika usein hän sen jälkeen tarjoili vielä baarissa iltamyöhään. Kun kysyin, miksi, oli vastaus lakoninen: ”Haluan, että lukioikäisellä tyttärelläni olisi helpompaa.”

20-21 Kenellekään en kerro

Takavuosina koulutuksen puute oli joillekin häpeä. Siksi usein vaiettiin iltalukiossa käymisestä. Eräskin opiskelija oli kutsunut 50-vuotispäiväjuhlavieraansa tilaisuuteen, jossa sai ylioppilaslakin. Vieraiden hämmästys oli suuri, sillä he eivät olleet tiedneet mitään päivänsankarin opiskelusta.

Myöhäisiä kotiintuloja ei tarvinnut selvittää kuin tiistaisin ja torstaisin: tiistaisin työväenopistolla oli ruotsintunti ja torstaisin olin joogaamassa. Muina iltoina mieheni ja poikani olivat urheilemassa. Ehdin kotiin juuri ja juuri ennen heitä, vedin lenkkikamat ylle ja lähdin koirien kanssa ulos! Luullun ymmärtämistä kuuntelin kellarin wc:ssä, kun toiset menivät nukkumaan.

22 Mummot rulettaa!

Kohteliaat vanhat rouvat pitävät puolestani huolen käytöstapojen opettamisesta. ”Pipo pois päästä!” he sanoivat, kun luokan ovesta tuli sisään porilainen hiphoppari.

4 HENKILÖKUNTA KERTOO

*Kaikkaa saa tehdä,
kaikkaa pitää tehdä,
kaikkia ovia kolkutella,
kaikkia taivaita kurkotella.
Vain yksi on ehto,
elinehto,
väräjävää sielua ei saa tallata.*
(Tommi Taberman)

Raku-keramiikkateos ”Maikat”, Elvi Siik

1 Isä tietää

Opiskelija soitti minulle kotiin ja keskusteli isäni kanssa tulevaisuudentoiveistaan.

2 Kukaan ei paikalla

SR vastaa opehuoneessa puhelimeen: ”Täällä ei ole ketään.” Ja lyö luurin kiinni.

3 Voihan nenä

Sain opiskelijoilta tekonenän ja peilin. Oli ollut ruotsin tunnilla keskustelua komplekseista ulkonäköön liittyen. Peili on minulla vielä käytössä. Kortissa luki: smör och näsan (suom. voihan nenä).

4 Numeroista ei ole pulaa

Matematiikan opettajamme ei pihistellyt arvosanoissa. ”Kyllä mulla numeroita piisaa!”

5 Vahtimestari arvossaan

Aina kerrottiin Antti-vahtimestarista, jonka ajatuksiin ja mielipiteisiin rehtori Touko Voutilainen luotti enemmän kuin yhteenkään opettajaan ja opettajan näkemykseen.

6 Moite

Meillä oli pelottava koulusihteeri, joka moitti tapaani käyttää monistuskonetta.

Fingerpori (Pertti Jarla)©

7 Yksi kalvo

Legendaarinen opettaja, pastori, teki kerran yhden kalvon opetusta varten ja sekun unohtui opehuoneeseen.

8 Huulipunassa on voimaa!

Historian opettajan motto: "Pitää laittaa huulipunaa, jotta opiskelijat tietävät, mistä se ääni tulee."

9 Sammunut

Opettaja sammui tunnille, mutta en se minä ollut.

10 Väärä työpaikka

Olin nuorena vastatulleena opena villissä illanvietossa, jossa oli paljon meidän afrikkalaisia miesopiskelijoita. Minua ujostutti villit tanssit ja sanoin siitä kollegalle. Hän totesi, että olet mahdollisesti väärässä työpaikassa – täällä opettajien ja opiskelijoiden pitää yhtyä!

11 Asian voima

Filosofian opettajan ohje nuorelle matikistille: "Tieto ei ole sidottu aikaan vaan asiaan, maisteri!" - Maisteri lopetti tunnin aina hyvissä ajoin.

12 Laske!

Matematiikkaa opitaan kolmella tavalla: laske sikana – laske sikana – laske sikana.

13 Kokkareet

Muistan ensikäyntini opettajainhuoneessa siinä vaiheessa, kun valtaosa opettajista oli palannut kesälomalta. Tuntui, kuin olisi tullut kokkareille viisitoista minuuttia niiden alkamisesta.

14 Pietarin-matka

Hauskin muisto on koulumme opettajien matka Pietariin. Lähes kaikki mahdollinen meni pieleen. Mutta hauskaa oli ja muistan matkan varmasti siihen saakka, kunnes dementia himmentää kuupan. Tapahtui siis Eiran aikuislukion Pietarin-matkalla, muun muassa:

- Matkanjohtaja ei saanut viisumia, mentiin ihan omin päin.
- Bussi hajosi.
- Ryhmä sai paluumatkalla väärän ryhmän viisumit. Lähetti toi Viipuriin.
- Rehtori jätti vaimonsa passin hotellin lokeroon. Lähetti toi Viipuriin.
- Kuljettaja löysi bussin alkolukon vasta raja-asemalla Suomeen palattaessa.

15-16 Aina joku tunnistaa

Opettajana oli turha kuvitella liikkuvansa huomaamattomasti. Aikuisia iltaopiskelijoita liikkui päivisin siellä missä opettajakin, monet olivat työssä palveluammateissa, kaupoissa ja virastoissa, ja opettajan tunsivat nekin, joita opettaja ei tuntenut. Näin oli etenkin pikkukaupungeissa. Kerran olin päivällä jalkahoidossa, ja kun tulin illalla kouluun, heti ovella kohtaamani opiskelija aprikoi:

- Onko nyt kevyet jalat?

Iltaopettajan ylellisyyttä oli arkipäivän vapaa-aika, silloin, kun ei ollut koe- eikä ainepinoja korjattavina. Uimaankin ehti. Kerran olin uimahallissa jo menossa veteen, kun altaan reunalle nousi pää, joka kysyi:

- Milloin saadaan aineet?

17 Opet ja ravintolat

Kuvateksti koulun vuosikertomuksessa: "Opettajat viihtyivät hyvin ravintoloissa".

18-22 Kohtaamisia entisten opiskelijoiden kanssa

- * Poliisikouluun ansiostamme päässyt jeppe pääsi puhuttamaan opea ylinopeudesta.
- * Olin ensimmäistä kertaa elämässäni nukutettavana. Kun nukutuslääkäri saapui paikalle, hän sanoi: "Päivää rehtori!"
- * Poliisi, entinen oppilaamme, oli tutkaamassa koulun lähellä. Oppilas myöhästyi tunnilta saatuaan ylinopeussakot, mutta toi terveiset kyseiseltä poliisilta.
- * Työpaikoissa, missä on entisiä oppilaita, saavat opettajat hyvää palvelua. Esimerkiksi terveyskeskuksessa palvelu pelaa hienosti!

* Tapahtui taksia odotellessa; taksi oli tilattu nimelläni. Olin odottanut jo 20 minuuttia. Sitten tuli yksi. Kun pyrin sisään tyhjään taksiin, kuljettaja sanoi:

- Väärä taksi. Ei tämä ole teidän.
- Miten niin ei minun??
- Te ette ole Laitilasta.
- Näkyykö se, etten ole Laitilasta?
- No ei, minut on tilannut tähän yksi lautilalainen tuttu...

Jatkoin odottamista. Tuli toinen taksi, jota ajoi maahanmuuttaja, avasi ikkunan ja huusi iloisesti: "Väärä!" Ilmeeni oli varmasti hölmistynyt, joten hän huusi toistamiseen vielä iloisemmin: "Viherväärä!" Pääsin kuin pääsinkin ihan oikealla taksilla kotiin, koulumme entisen opiskelijan kyyditsemänä.

23 Virsikirjat

Lukukauden alussa opettaja totesi: "Olette sitten tulleet kuin kirkkoon, kun ei ole kirjoja mukana." Eräs opiskelija sanoi:

24-31 Työhaussa

Työnhakuprosessi on aikojen saatossa muuttunut. Tässä esimerkkejä alkuajoilta:

Hain työtä juuri itse valmistuneena maisterina juuri perustettuun Turun iltalukioon. Istuin rehtori Lembergin sängyn reunalla ja kertoilin saavutuksistani ja samalla katselin jo silloin legendaarista Lemperiä. Hän puolestaan tarkkaili minua. Keittokomerosta kurkisteli joku hänen ystävästään ja söi Lapin hilloja kahvikupista. – Sain paikan. Kun aloitin työni, olivat tulevat kollegat jo vanhoja konkareita, kuukauden virkojaan hoitaneita. Monet heistä olivat, samoin kuin minäkin, juuri auskultoineet, työmotivaatio ja innostus olivat korkealla. Jo se, että ainakin neljä meistä jatkoi samassa työssä eläkeikään asti, on mainio todiste viihtymisestä.

Työhaastattelussa en tiennyt, onko rehtori tosissaan vai kieli poskessa. Oli päätettävä, lähdenkö irrottelemaan ja mahdollisesti menetän mahdollisuudet työpaikkaan. Kannatti heittäytyä irrottelemaan.

Rehtori: "Mitä aikuislukiossa voi tehdä?"

Minä: "Öööö... oikeastaan mitä vaan."

Rehtori: "Joo, niin voikin, hyvä vastaus."

Sain paikan.

2010 kävin työhaastattelussa TYKissä. Kun astuin rehtorin kansliaan, Marja-Leena luuli opiskelijaksi ja kysyi ystävällisesti: ”Mitä asiaa?”

En ollut opettanut lukiossa lukuun ottamatta muutamia normaalikoulun sijaisuuksia ja muutamia hajapäiviä lukioissa siellä täällä, kun hain aikuislukion rehtoriksi. Ennen valintaa minua haastateltiin juhlavasti koulutoimen johtajan johdolla. Kun minulta kysyttiin, olinko opettanut lukiossa, vastasin rehellisesti, ettenpä juuri ollut, mutta puolisoni on kyllä opettanut. Tämä aiheutti hilpeyttä! Valituksi tulin ja tehtäväksi tuli siinä samalla myös oppilaitoksen toiminnan aloittaminen – suunniteltu sitä toki jo edellisvuonna oli.

Olin hakenut aikuislukion opettajan paikkaa Skotlannista käsin. Rehtori palkkasi minut puhelinhaastattelun perusteella.

Auskultoin samaan aikaan Paulin kanssa. Kerran käytävällä hän kertoi saaneensa iltalukion rehtorin paikan ja kysyi, tulenko sinne englannin opettajaksi. Tietysti vastasin myöntävästi ja olinkin iltalukiossa eläkkeelle menoon saakka.

Työhönottohaastattelussa 80-luvulla oli opiskelija paikalla.

32 Leuka ja liitu riittäkööt

70-luvulla audiovisuaalisuus oli kova sana opetuksessa. Minun olisi esimerkiksi Espanjasta puhuessani pitänyt panna sombrero päähän, marssia luokkaan ja laulaa kitaran kanssa oo sole mio. Mukana olisi pitänyt olla pari sardiinipurkkia ja sitruuna. En tunnustaudu olleeni arkalasta kotoisin, mutta käytin kuitenkin leukaa ja liitua.

33 Tarkastaja

80-luvulla kouluun tuli tarkastaja, erään iltakoulun rehtori. En voinut muuta kuin ihaila oppilaiden käytöstä. Innostunut ja innostava ilmapiiri syntyi välittömästi. Ajattelin mielessäni, että varmaan tarkastajan mieleen tuli vanha juttu oppilaista, jotka opettajan käskystä viittasivat oikealla kädellä tietäessään ja vasemmalla, kun eivät tienneet.

Kiitos tunnin jälkeen olisi kyllä kuulunut oppilaille; tarkastaja sanoi erityisesti pitäneensä hauskaa huumorista. Minun mielestäni huvittavuus oli kaukana. No, kyllä sitä kylmääkin vettä tuli niskaan. Tarkastuspöytäkirjassaan tarkastaja mainitsi koulun reaalikokeen tulosten olevan valtakunnan keskitason yläpuolella. Hänen mielestään se kertoi ”oppilaiden pakkovaivaamisesta”.

34 Käryävää palvelua

Rehtori ja kanslisti polttivat tupakkaa ketjussa yhteisessä työhuoneessaan eli kansliassa. Oppilaat kertoivat, että aina ei paksulta savulta nähnyt, missä henkilökunta oleili. Joku hyväkäs kirjoitti asiasta Turun Sanomien yleisönosastoon: Käryävää palvelua Turun iltalukiossa.

35 Tupakannälkä

Joillakin oppilailla oli kova tupakannälkä. Eräs istui aina tunnilla Marlboro korvan takana. Hän ampaisi ulos luokasta sekunnilleen sillä hetkellä, kun tunti loppui virallisesti, piittaamatta siitä, etten vielä ollut lopettanut tuntia.

36 Tupakkalaista

Ennen kuin laki rajoitti tupakointia julkisissa tiloissa, oli iltalukiossakin eri meininki. Kansliaan mentiin kuin savupirttiin ja opettajien "manalassa" eli kellarikerroksen opehuoneessa oli nimensä mukainen ilmasto. Tunnelma ja ilmapiiri oli kylläkin kuin taivaassa, varsinkin joululomaa edeltävänä viimeisenä opetuspäivänä, kun Reiska oli laittanut pöydät kukkia ja herkkuja täyteen, vähintäänkin kuin renessanssiruhtinaille.

37 Opiskelijoiden rauhallisuudesta

Hämmäntävä piirre iltalukiossa oli heti alusta asti opiskelijoiden hiljaisuus ja rauhallisuus. Tunnille mennessäkään - luokkaa lähestyessä - ei koskaan ole tiennyt, onko paikalla viisi vai 45 ihmistä, kun vastassa on kunnioittava (?) hiljaisuus. Kerrankin uutta kurssia aloittaessani astuin luokkaan, se oli täyteen pakattu opiskelijoita ja jokainen seiso hiljaa asennossa pulpettinsa takana - mahtava vastaanotto! No, luokan tuolit oli silloin juuri kannettu epähuomiossa viereiseen juhlasaliin.

Eräskin opettaja muisteli, kuinka hän vahingossa piti samalle ryhmälle kaksi kertaa peräkkäin saman oppitunnin - kohteliaan rauhalliset opiskelijat eivät huomauttaneet asiasta.

38 VESO-päivistä

Virkaehtosopimuksen mukaiset pakolliset koulutukset ovat sisällöltään usein ihmiselämän ja sivistyksen huippuluomuksia. Aikoinaan näitä koulutuksia pidettiin Helsingissä, jonne mentiin porukalla julkisin kulkuneuvoin. Tilaisuudet olivat monesti parhaimmissa hotelleissa ja tarjoilukin sen mukaista. Joskus tosi harvoin saattoi käydä niin, että pääkaupungin muut houkutukset vetivät lopulta pidemmän korren turkulaisopettajien hämmentyneissä mielissä. Veso-koulutuksia pidettiin usein myös merimatalla Tukholmaan ja takaisin... mutta niistä ei voi kertoa enempää.

39 Rehtorin vaimon karvahattu ja sukkahousut

Koulussa elettiin joulunalusviikkoja. Yhtenä pakkaspäivänä rehtorimme tuli töihin päässään karvahattu, joka oli heti ensi näkemältä kieltämättä hieman oudon näköinen. Vasemman puolen hatun karvat olivat ihan länässä. Huomasin, että rehtori oli hieman tuohtuneen oloinen ja samalla myös huvittunut. Hän lämäytti teatraalisesti karvahatun koulun kanslian tiskille ja alkoi kertoa, miten hatulle oli käynyt. Hän kertoi käyneensä ennen koululle tuloa eräässä vakuutusyhtiössä tarkoituksenaan tehdä vahinkovakuutusilmoitus autoon kohdistuneesta vahingosta. Hän oli ottanut hatun päästään ja laittanut sen vakuutusyhtiön palvelutiskille. Tiskillä oli ollut palava kynttilä. Kuinkas sitten kävikään! Hattu roihahti tuleen ja hatun karvat kärehtivät, mutta onneksi vain toinen puoli hatusta. Kun roihi oli saatu sammutettua, vakuutusvirkailija pyyteli kovasti anteeksi ja antoi vielä toisenkin ilmoituslomakkeen täytettäväksi. Suurin vahinko lienee tapahtuneessa kuitenkin oli se, että karvahattu ei ollut ihan oma vaan VAIMON.

Samaiselle rehtorillemme aina sattui ja tapahtui kaikenlaista. Mukava rehtori, ei siinä mitään. Monet makeat naurut tuli naurettua kansliassa, eivätkä niistä opettajat, saati sitten opiskelijat tienneet yhtään mitään! Sattuipa rehtorillemme kerran myös se, mikä voi sattua kelle tahansa. Rehtorin housunlahkeesta valui jotain... VAIMON SUKKAHOUSUT!

40 Naurettavia virheitä

Kirjoitan tietokoneella nopeasti. Siksi luen aina tekstini läpi ennen niiden lähettämistä. Siitä huolimatta jää lyöntivirheitä. Kerran lähetin viestiä tuleville ryhmänohjaajille. Vastaukset hieman yllättivät: Olen kyllä yrittänyt laihduttaa ... Ei minua ennen ole tukevaksi sanottu... - Olin kirjoittanut tulevan sijasta *tukeva*.

Toisen kerran kirjoitin, että ryhmien tulee lähettää ehdotuksensa minulle parin päivän päästä. Ehdotuksia tuli, mutta saatesanojen kera. Olin kirjoittanut, että *tyhmien* tulee....

Olin kutsunut opettajia koulutustilaisuuteen. Eräs, kysyi, tarvitseeko ottaa mukaan omat virkkuukoukut, kun kutsussa lukee *koukutustilaisuus*?

41 Paritusta

Kielten tunnilla harrastettiin pikkutehtävissä suullisia paritöitä. Kaikille tämä ei ollut helppoa. Joku halusi mieluummin istua yksin, ei siirtyä pois omasta pulpetista. Kerran houkuttelin kaksi hyvin hiljaista opiskelijaa, pojan ja tytön, yhteistyöhön. Vähitellen heiltä onnistui homma käskemättäkin.

Kun koulullamme oli avoimet ovet koulun täytettyä pyöreitä vuosia, nämä nuoret tupsahtivat luokseni ja kertoivat yhteen ääneen: "Kiitos kun paritit meidät siellä ruotsin tunnilla. Nyt me olemme pari muutenkin!"

42 Erityisjärjestelyjä

Kerran tuli luokkaan miesopiskelija litimärkänä. Hän riisuutui melko vähiin vaatteisiin ja ripusti märät sukkansa patterille. Toinen selkävaivainen asetti kaksi pulpettia päällekkäin ja seiso i koko oppitunnin.

43 Pitääkö riisua kengät?

Toimin koulumme opinto-ohjaajana. Nuori mies oli tulossa keskustelemaan opinnoistaan ja odottelin häntä työhuoneessani. Oveen koputettiin varovasti. Opiskelija kurkisti ovesta ja kysyi: "Pitääkö riisua kengät?" Kehotin häntä tulemaan peremmälle, mutta pitämään kengät jalassaan. Jälke npäin olen miettinyt, mahtaako minulla olla paljonkin yhteisiä luonteenpiirteitä Hyacinth Bucket'n kanssa.

44 Opiskelupaikan varmistus

Yhdeksänkymmentäluvun alkupuolella kouluumme tuli ilmoittautumaan kiinalaistyttö, joka oli kirjanpidon mukaan ollut opiskelijana jo edellisenä vuonna. Toimistossa herätti kuitenkin ihmetystä se, että tytöllä oli englannista arvosanana 10, mutta hän oli selvästi täysin kielitaidoton. Kun tilannetta selviteltiin, kävi ilmi, että tyttö todella oli ilmoittautunut vuotta aikaisemmin kouluun. Hän oli kuitenkin tullut raskaaksi ja joutui lähtemään kotimaahansa synnyttämään. Niinpä tyttö lähetti kaksoissisarensa opiskelemaan puolestaan ja sai siten säilytettyä opiskelupaikkansa.

45 Havainnollisuutta opetukseen

Opetin yhteiskuntaopin kurssia kesäjaksolla eli elokuussa ennen varsinaisen lukukauden alkua. Kurssi alkoi klo 17 eikä koulutalossa ollut iltaisin muita kursseja. Työhön tullessani minun oli muistettava näpytellä sisääntulokoodi, koska automaattinen hälytysjärjestelmä meni päälle klo 17. Järjestelmä oli tuolloin vielä uusi ja hälytys meni suoraan poliisilaitokselle. Yhtenä iltapäivänä olin tullut koululle jo aikaisemmin jotakin puuhailemaan, ja ennen tuntini alkua rehtorilla oli minulle asiaa. Kesken rupattelun huomasin, että kello tuli viisi, riensin tunnilleni ja siinä hötäkässä unohdin käydä näppäilemässä sisääntulokoodin. Aloitin tuntini jäsentelemällä yhteiskunnallisen vallankäytön eri muotoja. Juuri kun pääsin siihen, että demokraattisessakin valtiossa tarvitaan pakkovaltaa, jolla on laillistettu oikeus voimankäyttöön, luokan ovi aukesi. Jatko in samaan hengenvetoon: "Ja tässä näemme siitä esimerkin." Ovella seiso i virkapukuinen poliisi. Tilanteesta toki selvittiin puhumalla, ja rehtorikin totesi jälke npäin, että tulipahan todistettua, että hälytys toimii.

46 Ei aborttia!

Pidin kerran kurssia sikiönkehityksestä ihmisellä. Luennoin eräänä iltana 1-3 kuukautta vanhasta sikiöstä ihan tavalliseen tapaan, ainakin omasta mielestäni ilman erityistä moraalista paatosta. Tunnin jälkeen tuli luokseni eräs neitokainen, joka kyyneleet

silmissä sanoi: ”Minun lapseni on nyt juuri tuon ikäinen, eikä sitä tämän tunnin jälkeen abortoida.” Seuraavana kesänä hän tuli kadulla vastaan työntäen vaunuissa kuvankaunista pientä tyttövauvaa ikionnellisena äitinä. Tämä ilahdutti minua kovasti.

47 Palokunta paikalle

Koululla oli opettajien bileet. Keittiössä paistettiin makkaroita, ja niistä syntynyt käry aiheutti hälytyksen palokunnalle. Palomiehet pölähtivät paikalle. Osalle tämä kuului ohjelmanumerona kuvaan, mutta todellisuudessa rehtori oli unohtanut ilmoittaa hälytyksen sulkemisesta.

48 Varavalvojan mietteitä kokeiden valvontatilanteessa

”Rupesin kirjoittamaan kirjettä lainaamiesi koulun avainten seuraksi. Kello on 17.30 ja olen siis jo tovin tutkiskellut noita oppilaita. En ymmärrä, miten jaksavat. Vanhoja naisia, minun ikäisiäni, tekevät työtä ja opiskelevat. Hattua nostan. Välillä kyllä tulee sellainenkin tunne, että tänä iltana ovat pimeät tyypit liikkeellä, F-, G- ja J- luokkien valvoja mukaan luettuna.

Kello 17 hulvahti iso porukka sisään, katsoivat minua anovasti, kyselivätkin vaikka mitä, mutta vastata en osannut. Yksi arvonsa tuntevan oloinen nainen pahastui hässäkästä ja pyysi hiljaisuutta. Vein G-luokkaan kuuluvat oppilaat G-luokkaan. Ihmettelin, kun käteeni jäi yksi koko nippu kokeita. Miksi kukaan ei kysellyt niitä kokeita? Odottelin siinä luokassa, missä sitä koetta kirjoittavien olisi pitänyt olla. Kello 17.20 syöksähti sitten sisään iso joukko, joka sanoi odottaneensa opettajaa ja koetta eräässä toisessa luokassa. No, ne saivat paperit ja lähtivät. En tiedä minne. Nyt mietin palautusta. Tähän yo-kirjoitusluokkaan ne eivät ainakaan saa tulla palauttelemaan. Sitä hässäkkää kestää koko illan ja hieno nainen hermostuisi, ja syystäkin.

Käyn kirjoittelemassa tauluille, että jättävät paperinsa luokkiensa pöydille.

Niistä kyselijöistä: Yksi kysyi venäjäästä, toinen kysyi, missä on saksa 10 (nyt se istuu kirjoittamassa sitä saksan yo-kirjoitusta ja näyttää tyytyväiseltä, vaikka koetehtävissä lukeekin saksa 8), kolmas näytti punaista lappua ja kysyi, pitääkö sitä näyttää, neljäs kysyi, voiko tulla tenttiin, vaikka jokin edellinen juttu onkin suorittamatta. Opettaja oli kuulemma luvannut, joten voin olla vain samaa mieltä. Viides kysyi, onkohan hän lukenut ollenkaan oikeaa kirjaa.

Ei tähänkään hommaan aivan maallikosta ole.

Piipahdin viereisessä luokassa. Yksi poika, joka on jo kerran käynyt kysymässä jotakin, juoksi perässäni ja kysyi, mikä on LIITEKYSYMYKS? Hänen mielestään kielioppi ei tunne sellaista sanaa, joten hän ei voi vastata johonkin kohtaan. Käskin hänen kuvitella, mitä se ehkä voisi tarkoittaa ja vastata sitten sen mukaan. Enpä ole minäkään kuullut liitekysymyksistä! Enpä taida enää piipahdella!

Yksi yo-kirjoitusta tekevä poika antoi juuri jonkin merkin. Mielestäni lähetti lentosuukon! Pani kaksi sormeaa pystyyn suunsa eteen ja veti kauemmas. Eihän se voi! Nyt se tuli jo takaisin ja haisee tupakalta. Näin raadollista tämä elämä on. Hieno nainen sukii itseänsä koko ajan, laittaa kalvosimiaan, mielestäni näyttelee itselleen. Vaikea käsiteltävä, luulisin. Muuten joukko näyttää elämän positiivisesti kouluttamalta, ystävälliseltä.

Piipahdin taas naapurissa. Edellisellä kerralla joku lihava karvahattunainen kysyi, saako laittaa ikkunan kiinni, kun on niin kylmä. Hän istuu aivan ikkunan vieressä. Lupasin. Nyt sama karvahattunainen kysyi, saako avata ikkunan, koska happi loppuu. Jälleen lupasin. Hän avasi ikkunan sepposen selälleen. Sieltä tuli tupruttaen lunta, opettajan pöydälle saakka, papereitten päälle. Pyysin laittamaan vähän pienemmälle, mutta hän ei halunnut. Siirsin paperit pois pöydältä, joka rupesi jo kastumaan. Seurasin jonkin aikaa, kun karvahattunaisen otsatukka alkoi tulla lumesta valkoiseksi. Sitten ajattelin, että minä olen oikeastaan lahjakas valvoja. On rattoisaa ja itse asia hoituu eikä minun tarvitse puhua mitään.

Hieno nainen kävi vessassa. Oli kammannut myös tukkansa. Otsatukan sivukaari valoraitoineen ja parine irtosuortuvineen on hänelle täydellinen kampaus näin edestäpäin. Takarivissä istuu oikein sympaattisen oloinen nappisilmäpoika, herkän oloinen. Voisi olla vaikka runoilija tai maalaaja. Älykäs katse.

Piipahdin taas. Karvahattunainen on aivan lumessa ja luokka on kuin hollitalli. Kukaan ei valita kylmyyttä.

Muutaman oppilaan joukko tuli kysymään englannin kokeesta. Eivät tienneet, mihin numerot viittasivat. Pyysin etsimään papereista osiota, josta löytyy yhtä monta kohtaa numeroituna. Löysivät! Jippii! 35 kohtaa löytyi jostakin tehtävästä. Ovat puurtaneet jo yli kaksi tuntia. Runoilijapoika pyysi lisää paperia. Kauhistuini. Tämä, jolle kirjoitan, on

ainoa, mitä täältä löysin. Poika oli fiksu ja käski ottaa käyttämättömistä nipuista, kiitti ja hymyili kauniisti.

Piipahdin taas, koska virallinen aika sillä puolella alkaa olla lopussa. Karvahattunainen istui pää melkein valkoisena lumesta ja sanoi, että hänellä kutittaa vasemman jalan lihaksia. Hän oli enää yksin koko luokassa. Kysyi, saako lähteä pois, kun on valmis. Lupasin hänelle jo kolmatta kertaa. Tekstiä näyttää olevan paljon paperilla. Aion kyllä katsoa, millaista! Muutama on tehnyt tuota ruotsin perusasteen koetta jo kolme tuntia eikä into vieläkään näytä laantuvan. Mitä ihmettä ne oikein tekevät!! Kollega salista kysyi, mihin asti valvon, jotta loppujoukkoja voitaisiin keskittää. Samaan syssyynhän tietysti voin valvoa näitä kaikkia, mutta kun siellä salissa on lupa kirjoittaa 21.45 saakka. Enkä minä tietenkään voisi lähteä täältä viimeisenä, koska olen vieraileva valvoja. Mitä vastaan? No, siihen on vielä melkein kaksi tuntia. Lopetan tähän.”

**49 ”Ei pidä ajatella enempää kuin mitä
virka vaatii.”**

- P. Koistinen

50 Opettaja muistelee

1972: Heinäkuussa, niin sanottuna ehtolaispäivänä tulin tutustumaan tulevaan kouluuni. Istuin jännittyneenä opettajainhuoneessa odottamassa. Pian sisään marssi jono märkiä ja karvaisia miehiä pyyhe olalla suoraan koulun saunasta. Ensimmäinen tuli kättelemään minua ja esittäytyi. Hän myös kierrätti minua koulun tiloissa, näytti jopa kylpyammeen ja vitsaili: ”Täällä voi käydä suihkussa, jos tunneilla tulee hiki.” Päätin jäädä taloon!

1973: Ikimuistoisella matkalla oli mukana runsas joukko iltakoulumme väkeä. Tutustuin kanslistiimme, koulumme sieluun, jonka huonetoverina matkoilla sain olla yli 20 vuotta. Me tytöt päätimme yöllä Krakovan hotellissa luikahtaa vastapäätä olevaan miestenhuoneeseen asioille, kun ovesta tulee ulos pyjamassa oleva rehtorimme ja sanoo kuolemattomat sanat: ”Tytöt, me tehdään koulustamme vielä mahtava koulu!”

1989 oli jälleen vuorossa yksi Leningradin - Pietarin matkoistamme. Niitä oli puisto- ja palatsiretkiä, räntäfestivaaleja, joulukuusenhankintareissuja ja yleviä taidematkoja. Unohtumaton oli kollegani tokaisu selkäni takana Venäläisen taiteen museossa kuvaamataidon opettajan esitellessä muuatta maalausta: ”Voisihan elämänsä käyttää näinkin - tauluja katselemalla.” Riemukkaan tunnelman vallitessa nautimme paluumatkalla jälleen koko matkaseurue Terijoen hiekkarannalla samppanjamaljoja.

1990 keväisessä Roomassa kollegan piti saada uudet mustat kengät. Lähdimme edulliselle via Nationalelle. Soin, että voisin toimia tulkkina kaupassa: ”Vorrei provare delle scarpe nere in vetrina. No, non sono molto comodi. Questi vanno bene. Quanto

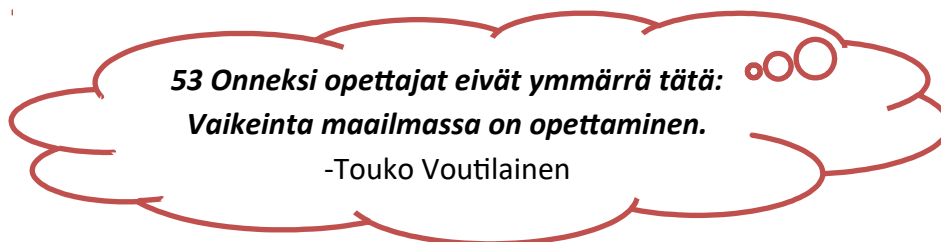
costano? Grazie.” Mutta kun kollegani näki ikkunassa mustat miesten kengät ja kaupassa vaalean myyjättären, hän meni kauppaan, osoitti sormella kenkiä, nyökkäsi ja maksoi Visalla - sanaakaan sanomatta.

51 Lennokas essee

Pidin äidinkielen kurssia syksyn yo-kirjoituksiin valmistautuvalle kaksoistutkintoporukalle elokuun helteessä, ennen varsinaisen lukukauden alkua. Tarkastin kurssilaisten kirjoitelmia kotiparvekkeella. Sisällä soi puhelin ja menin vastaamaan. Kun palasin, näin, miten tuulenpuuska tarttui pinon päällimmäiseen paperiin, joka siroasti leijaili parvekkeen kaiteen yli. Talon alakerrassa oli ravintola ja parvekkeeni alapuolella ravintolan terassi. Kipaisin kiireesti alas lennokasta esseetä etsimään. Terassilla istui samassa talossa asuva naapurini, jonka kanssa tutkimme terassin pöydät ja pöytien aluset ja lähikadutkin. Epätoivo oli jo valtaamassa mielen, kunnes huomasimme talon seinän ja vesirännin välissä lepattavan paperin ja onnistuimme ronkkimaan sen talteen.

52 Punainen nälkä

Opetin iltakurssilla äidinkieltä, ja takana oli pitkä työpäivä. Olin jo hieman nälkäinen, kun käsittelimme kaunokirjallisuutta. Tulin vahingossa sanoneeksi teoksen "punainen nälkä", kun tarkoitin "punainen lanka". Itse huomasin lipsahduksen, ja taisipa muutama opiskelijakin herätä siinä vaiheessa tuntia.

54-55 Työaika

Kun kerron opettavani aikuislukiossa, varsin usein kysytään: "Mitä teet päivällä?" Samaan tyyliin en ole koskaan kuullut päiväkoulun opettajalta kysyttävän, miten hän iltansa viettää.

Iltatyö ratkaisi lastenhoito-ongelmat. Vaihdoimme mieheni kanssa lapsia lennossa kaupan parkkipaikalla.

56 Sijaisia pelottaa

Eräs päivälukion opettaja, joka oli toiminut muutaman tunnin sijaiseni, sanoi, ettei enää tule. "Aikuislukion opet ovat ihan oma rotunsa. Aikuiset opiskelijat ovat vaativia ja kyseenalaistavat asioita. Tunnelma oli joskus pelottava. Minä pysyn lestissäni."

57 Kun opettaja tuli luudalla töihin

Eräs opettaja oli työmatkallaan koululle poikennut kauppatorilla ja päätti ostaa sieltä varsiluudan. Tullessaan koululle opettaja pohti, ettei oikein kehtaa tuoda varsiluutaa sisälle opettajainhuoneeseen, ja päätti jättää sen ulos, koulun ulko-oven läheisyyteen. Ulkona varsiluuta ei tulisi herättämään kuitenkaan mitään huomiota ja sen voi ottaa siitä näppärästi mukaan sitten lähtiessä kotimatalle. Kun opettaja lähti sitten työpäivän jälkeen kotiin, oli varsiluudan varteen ilmestynyt lappu, jossa luki: Tulitko tällä?

58 Sekaannus

Luokassa oli opiskelijat, joiden sukunimet olivat Kiiski ja Siika. Pelkäsin aina, että joskus vielä sekoitan heidät. Niin kävikin. Tunnin jälkeen Siika tuli ja sanoi: "Älä sekoita arvokalaa roskakalaan."

59 Tyttöystävän huoli

Kansliaan tuli puhelu. Eräs nuori nainen kysyi: "Haluan sivistää poikaystävääni, se palaa armeijasta. Mitä teen?"

60 Pötypuhetta

Eräs rouva tuli luokseni ja sanoi, että opettaja on kyllä tainnut puhua pötyä opetuksessaan. Nöyrästi myönsin sen olevan mahdollista, mutta pyysin kuitenkin tarkempaa selitystä. Hän kertoi, että oli edellisenä kesänä käynyt "Karjalan laulumaille" ja tuonut sieltä kulleron juuren ja istuttanut sen kukkapenkkiin. Seuraavana kesänä siinä kukki päivänkakkara. Olin tunnilla väittänyt, että kasvin siemenistä ja maanalaisista osista kasvaa aina sama laji, jota emokasvikin edustaa. Yritin selitellä asiaa, mutta lopputulos oli se, että hän lupasi seuraavana kesänä tuoda minulle uuden näytteen. Olen kyllä odotellut, mutta eipä näytettä ole kuulunut.

61 Rehtori pöydän alla

Olin menossa pitämään abi-infoa ensimmäistä kertaa. Hieman hermostutti. Piirtoheitinkään ei suostunut yhteistyöhön. Niinpä kömmin pöydän alle ja havaitsin, ettei pistoke ollut seinässä. Sillä aikaa kun ryömin viemään johtoa seinään, tuli luokkaan opiskelijoita. Heidän ilmeensä olivat näkemisen arvoiset, kun huomasivat minun kömpivän paikalle pöydän alta.

62 Herra koetteli

Päivälukion rehtoria ei minun aikanani julkisuudessa juuri näkynyt. Poistuttuaan ajasta hän ei paljoa kuvia elämästään jättänyt eikä haudalleen muistomerkkiä. Kuulemani mukaan hän oli ollut ennen minun rehtoriksi tuloani ajamassa aikuislukiota kaupunkiin muiden mukana. Kun lukiokiinteistöön sitten tuli uusi ja odotettu itsenäinen toimija,

aikuislukio, yhteistyössä oli aluksi uutuuden kankeutta: mm. aikuisten ylioppilaskirjoitukset jouduttiin viemään lukiolta muutaman kilometrin päähän monitoimikeskukseen, kun lukio ”oli aivan täynnä” – myöhemmin isommatkin kokelasmäärät alkoivat saman katon alle mahtua. Kerran, muistaakseni yhteisten ylioppilaskirjoitusten järjestelyjen yhteydessä, tämä vakaa ja asiallinen rehtori kuitenkin vapautui ja tiedusteli minulta, miksi Saara nauroi. Vastaus oli: koska Herra koetteli häntä!

63 Onnitteluruno 45-vuotiaalle kollegalle

*Jo kiljaa ehtookellojen viimeinen valonmerkki
Tuonelan synkässä virrassa
tummien aatosten syleilyssä
nuoruus jo taakse jääneenä ja
kalman kankeuden siintäessä
huomenen iltaruskon kajossa.*

*On aika viimein iloita
ennen vanhuuden vaivoja ja tuskia.
Ollos vaivas vähäiset elon viime teillä.*

64 Loistavin kopiointivilppi tähän mennessä

Opiskelija oli tehnyt kotiesseen ja kopioinut siihen minun, opettajan, kirjoittaman blogitekstin.

65 Helmiä koevastauksissa:

”Neuvostoliiton tsaari Porvoon valtiopäivillä”
”Liukuhihnan keksi Harrison Ford.”
”Eduskunta tekee päätökset täysistunnolla.”

66 Vasuri

Aiheena oli renessanssi ja Leonardo da Vinci. Kirjoitin tauluun tekstiä vasemmalla kädelläni. Joku kommentoi selkäni takaa:

”Oli muuten homo.”
”Niin oli – ja vasuri.”

67 Suomen säädyt

Aiheena oli Suomen poliittinen elämä 1800-luvulla. ”Mitkäs ne taas olivatkaan ne neljä säätyä?”

Muuan varttuneempi rouva vastasi: ”Emmää muuta tie ku pappi, lukkari, talonpoika, kuppari.”

”No hienoa! Puolet oli oikein.”

68 Neuvostoliitto vs. Venäjä

Väänsin taas kerran tunnilla rautalangasta, milloin oikein puhutaan Venäjästä ja milloin Neuvostoliitosta. "Ennen loppusyksyä 1917 ja vuoden 1991 jälkeen Venäjä. Millä nimellä tuota valtiota kutsuttiin siinä välissä?"

Muuan nuori mies viittasi. "Ryssä?"

Käännyin äkkiä naama tauluun päin, ennen kuin pokeri ehti tyystin pettää ja tuumin mielessäni, että mikäs siinä, eihän pojan vastaus tietty ihan väärinkään ole.

69 Mihin matikkaa tarvitaan?

Luokkakokouksessa muistellaan menneitä ja ihmetellään koulu-opetuksen mielekkyyttä. Onko kukaan koskaan tarvinnut logaritmeja tai muita matematiikan koukeroita?

- Minulle niistä on paljon hyötyä, tarvitsen niitä viikottain.
- Niin, sinähän oletkin insinööri.
- Joo, mut en mä niitä työssä tarvitse. Tytär on lukiossa ja sitä pitää aina neuvoa.

5 OPISKELIJAT KERTOVAT

Hard work – hallelujah!

Minkä ilotta oppii, sen surutta unhoittaa

Raku-keramiikkateos "Oppilaat", Elvi Siik

1 Kaljaa juomaan!

1975 aloitin opiskelun Valtion iltaoppikoulussa. Olin 17 vuotta ja pääsin vanhempien luokkatovereiden kanssa Holvariin juomaan kaljaa.

2 Minä opettajana?

Eräs opiskelija kertoo riemastuneensa, kun hän huomasi voivansa opettaa opettajaa!

3 Ota opiksesi!

Opettaja oli korjannut äidinkielen aineeni ja sanoi minulle: "Ota opiksi virheistäsi." Minä kysyin häneltä, miten voin ottaa niistä opikseni, kun en saa selvää opettajan käsialasta.

4 Haisulimonisteet

Muistan, kun 60-luvulla kaikkien opettajien ympärillä leijui spriin haju. Se johtui tietysti haisulimonisteista, jotka oli tehty kampi- tai moottorikäyttöisellä koneella, jonka toiminta perustui spriihin.

5 Pillastunut liinaharja

Silloin kun aloitin lukion peruskoulun jälkeen, säntäili veri vielä liian kuumana suonissani ja elin kovaa koulumenestyksen kustannuksella. Pidin muutaman vuoden taukoa lukiosta ja keräilin jäitä hattuuni. Pillastuneesta liinaharjasta tuli säyseä lämminverinen ja uskaltauduin iltalukioon. Sitä päätöstä en ole koskaan katunut.

6 Tyrmätty

16-vuotiaana katsoin koulunkäyntini päättyneeksi. Minulle riitti se, että osasin lukea palkkakuitin, tehdä veroilmoituksen ja tilata vieraskieliseltä nakkikioskilta ruokaa. Kun astuin mielenhäiriössä iltalukion kansliaan, suorastaan toivoin, että minut olisi tyrmätty. Mutta ei. Kannustusta tuli niin, että vähintäänkin puolipyörryksissä ilmoittauduin, ja jo muutaman vuoden päästä olin ylioppilas ja opiskelijana yliopistossa. Minusta tuli opettaja.

7 "Parasta aikuislukiossa on se, että tuntee olevansa aikuinen."

8 Hulluksi helpommalla?

Innostuin opiskelusta niin, että olin koulussa lähes poikkeuksetta neljänä iltana viikossa, ensimmäisestä tunnista viimeiseen. Kuultuaan lukio-opinnoistani eräs silloinen työtoverini kummasteli, etteikö ihminen itseään helpommalla saa hulluksi! Olin jo koulun aloittaessani päättänyt, että ylioppilaslakkia juhlistaan kunnolla, sillä se olisi kokonaan omaa ansiotani, toisin kuin vauhdilla lähestyvä 50-vuotissyntymäpäivä.

9 Invalid file

Opettelin nelikymppisenä tietokoneen käyttöä "opiskele ilman käsikirjaa"-menetelmällä. Opiskelin sisulla. Monesti kuvaruutuun tuli raivostuttava teksti invalid file (lue: invalid file). Mietin usein, mistä kone voi sen tietää. Olen iloinen, etten ollut turhamainen, en lannistunut, vaan ymmärsin, mikä on välttämätöntä osata. Monella meillä vanhemmalla on asenne, että tietokoneeseen en koske. Tietokone oli kuitenkin korvaamaton työkalu etäopiskelussa.

Fingerpori (Pertti Jarla)©

10 Järjestelykysymys

Olin kaupassa kassana. Kysyin esimieheltäni, pääsisinkö koulutukseen. Hän sanoi, että koulutus on tarkoitettu vain akateemisille. Ajattelin, että sehän on vain järjestelykysymys ja marssin iltalukioon. Sen jälkeen koulutusputki oli avoin ja nyt olen rehtorina eräässä oppilaitoksessa.

11 Matikkaa ei lasketa

Käytävällä kuultua: Eräs opiskelija kertoi toiselle, että hänellä menee koulu tosi hyvin. Keskiarvokin on 8,2 ellei matikkaa lasketa mukaan.

12 Kulta- & Possukerho

Syksyllä 1969 joukko opinhaluisia nuoria aikuisia aloitti iltalukion. Tässä luokassa (VIA) vallitsi alusta alkaen harvinaisen hyvä yhteishenki. Spontaanisti aloimme ilmaista omaa erinomaisuuttamme toteamalla, että on hienoa kuulua kultapossukerhoon. Erään pankin silloisella mainoslauseella ei ollut mitään tekemistä oikean Kulta- & Possukerhon kanssa. Päinvastoin; kyseinen rahalaitos ei suostunut edes avaamaan tiliä yhdistyksemme nimellä. Varmuuden välttämisen ehkäisemiseksi perustimme Kulta - & Possukerho –nimisen yhdistyksen huolella laadittuine sääntöineen.

Yhdistyksen naispuolinen jäsen oli Kulta ja miespuolinen Possu. Yhdistyksen sääntöjen 1 § oli: jäsen älköön olko pikkusielu. Vasta sen jälkeen tulivat yhdistyksen nimeä ja kotipaikkaa ym. koskevat pykälät. Kerhoa johti viisijäseninen syndikaatti. Se pyrki parhaan kykynsä mukaan täyttämään sille yhdistyksen säännöissä määritellyt tehtävät. Yhdistyksen tarkoituksena oli järjestää tiiviin opiskelun vastapainoksi pikku tilaisuuksia. Rahastonhoitaja myi tilaisuuksia edeltäneillä välitunneilla mehilippuja. Näin välttyttiin brutaalilta rahankäsittelyltä tilaisuuden aikana. Tämä vain esimerkkinä siitä, miten tarkoin tilaisuudet oli suunniteltu ja toteutettu. Tilaisuuksien tietopuolinen ohjelma oli usein niin tiivistä, että harvoin kukaan pystyi kaikkea kovin pikkutarkasti muistamaan. Toisinaan myös herpaantumaton keskittyminen tärkeisiin ajankohtaisiin asioihin aiheutti tavaroiden unohtamista mitä ihmeellisimpiin paikkoihin. Näitä syndikaatti sitten tunnollisesti jäljitti tilaisuuksien jälkeen.

Maailmaa syleilevin mielin uskoimme, että pidämme tiiviisti yhteyttä koulun jälkeenkin. Toisin kuitenkin kävi. Kulta - & Possukerho levisi ympäri maata ja maailmaa kuin tuhka tuuleen. Niukkojen tietojeni mukaan meistä on tullut pienviljelystilan toimitusjohtajasta alkaen aina tohtorin oppiarvon saavuttaneeseen possuun.

Entinen possu, nykyään jo aikuinen sika

13 Pääsykortti tulevaisuuteen

Astuin onnellisena ulos Eiran aikuislukiosta, opiskelijanumero kädessä – ihan kuin pääsykortti parempaan tulevaisuuteen. Minun käteni ihan oikeasti tärisi, mutta ei pelosta vaan onnellisuudesta. Samalla tulivat ilonkyyneleet. Nyt voin tehdä unelmistani totta.

14 Pyörtyilyä hissantunnilla

Historianopettajallamme oli käytäntönä, että kun oppilas pitää kurssin aiheesta lyhyen esitelmän jollakin oppitunnilla, saa jakson päätyttyä loppukokeeseen vähemmän vastattavaa. Minä pidin oman esitelmäni kunnallispolitiikasta ja lautakuntatyöskentelystä omien kokemusteni ja isoisäni perinnön pohjalta, mutta se on ihan kokonaan toinen tarina.

Eräs nuori nainen oli todella huolella valmistautunut esitelmäänsä, sillä hänellä oli mukanaan runsaasti lähdekirjoja sekä piirtoheitinkalvoja teksteillä ja kuvilla. Vaatteensakin hän oli valinnut erityisen huolella tätä tilaisuutta varten... Opettaja luovutti puheenvuoron opiskelijalle ja siirtyi takapulpettiin kuuntelemaan. Istuin tapani mukaan eturivissä, mutta myöhästyin silti. Esitelmän pitäjä oli tuskin saanut ensimmäisen kuvan piirtoheittimelle ja avauslauseensa sanottua, kun hän silkasta jännityksestä pyörtyi!

Lähdin kuin ravihevonen kuninkuusajojen volttilähdössä, mutta en silti ehtinyt tavoittaa tätä onnetonta ajoissa. Opettaja tuli paikalle heti minun jälkeeni ja muistan kuin eilisen päivän, miten parhaalla ”äitiäänelläni” komensin hänet hakemaan pyörtyneelle kylmää vettä juotavaksi ja kostutettuja papereita otsan viilentämiseksi. Nöyrästi tämä teki työtä käskettyä. Kun nuori nainen tuli tajuihinsa ja ymmärsi mitä on tapahtunut, hän käänsi vielä hieman harittavan katseensa opettajaamme ja kysyi vapisevalla äänellä: ”Joudunko minä nyt vastaamaan loppukokeessa kaikkiin kysymyksiin?”

15 Kannustusta

Matematiikka oli minulle jo keskikoulussa jotakin aivan käsittämätöntä, mutta kiitos iltalukion upeiden opettajien, opin sitäkin. Eräällä matematiikan tunnilla meillä oli paljon tehtäviä laskettavana ja niinpä opettajamme piti melkoista kiirettä taululla työskennellessään. Kun rivi tuli täyteen, hän pyyhki sienellä edellisen tehtävän pois ja jatkoi pysähtymättä. Kun tehtävä oli valmis, hän kääntyi hämmästyneen oloisena luokkaan päin ja ihmetteli, miten tästä tällainen tulos saatiin. Hetken hiljaisuuden jälkeen rohkaistuini sanomaan, että hän oli epähuomiossa jatkanut edellisen tehtävän laskua tällä seuraavalla! ”No, minä jo ihmettelinkin!”

Hulluuden puuskassani sitten ilmoittauduin kirjoittamaan lyhyen matematiikan ylioppilastutkinnon ylimääräisenä aineena. Yllätyksekseni sain arvosanakseni cum laude approbaturin, eivätkä jalkani kahteen viikkoon koskeneet maahan tulosten saapumisen jälkeen.

Kun tapasin matematiikan opettajani seuraavan kerran, hän onnitteli minua ensin, mutta tokaisi sitten suorasukaisesti: ”Kirjoitapa se keväällä uudestaan, kyllä sinä paremminkin osaat!”

16 Pojat kiinnostivat enemmän kuin opiskelu

Olin jo lähempänä viittäkymmentä aloittaessani opiskelun iltalukiossa. Osa rinnallani opiskelleista nuorista olisi ikänsä perusteella voinut olla omaa jälkikasvuani, tosin niin olisivat voineet olla myös muutamat opettajat! Kun takana on jo elettyä elämää ja sen mukanaan tuomaa kokemusta, osaa selkeästi keskittyä oleelliseen ja unohtaa kaiken ylimääräisen vouhotuksen. Parhaiten tämä käy selville äitini vuosikymmenten takaisesta kommentista, kun hän ystävälleen selvitti, miksi minä en sisarieni tapaan aikanani kirjoittanut ylioppilaaksi. ”No, kun hän aloitti sen poikien kanssa juoksemisen, niin koulu jäi kesken!” Saatatkos sitä sen selvemmin sanoa?

17 Ikä tuo perspektiiviä

Eräs hauska yksityiskohta liittyi kunnioitettavaan 50 vuoden ikääni. Olimme historian tunnilla ja puhuimme kotimaan politiikasta tietyllä vuosikymmenellä. Opettaja heijasti kankaalle Kari Suomalaisen pilapiirroksen sen ajan johtavista poliitikoista ja kysyi, sattuuko joku näitä henkilöitä tunnistamaan. Jatkoksi hän vielä totesi, että ne, jotka elivät älyllistä elämää jo 80-luvulla, tuntevat heidät kyllä. Lienee sanomattakin selvää, että ainoa, joka yhtä lukuun ottamatta tunnisti kaikki, olin minä! Aikuisuuteen kasvaessani olin siis jo kasvamassa osaksi sitä historiaa, jota kouluissa iltalukioaikoinani opetettiin...

18 Huomionosoitus molemmiin puolin

Kohdalleni osui suuri huomionosoitus, kun sain Aikuisopiskelijoiden viikon kunniaksi Turun Opiskelijain Tukisäätiön myöntämän tunnustuspalkinnon. Tästä sain tiedon koulumme rehtorilta, kun osallistuin ”abiristeilylle”. Iltalukio nimittäin järjesti uusille opiskelijoille tutustumistilaisuuden punaisilla laivoilla ja sain pitää siellä pienen puheenvuoron aikuisopiskelijan arjesta ja työn sekä koulun yhteensovittamisesta. Paluumatkalla tapasin sattumalta työtoverini, joka muiden paimiolaisten kuorolaisten kanssa sattui samaan laivaan. Pienen ympäripuhumisen jälkeen sain heidät laulaa luikauttamaan pienen serenadin rehtorillemme, kun pikkuisen totuutta muunnellen kerroin, että hänellä sattuu olemaan syntymäpäivä...

19 Joustavia käytänteitä

Olenkohan iltalukion historiassa ainoa opiskelija, jolle opettaja on lukenut venäjän kurssin loppukokeessa kuullun ymmärtämisen tekstin luokan ulkopuolella käytävässä?

20 Iloinen mieli

”Iloinen mieli korvaa älyn puutteet”, ilmoitti filosofinen opettajamme.

”Teillä on täällä oikein kunnon filosofikin”, julisti roteva ja isokokoinen päivälukiolaispoika tultuaan kansliaan iltatunnilta.

21 Oivallus

Opiskelija kertoi, että hänen aviopuolisonsa oli käynyt iltalukiota. Häneltä meni kauan, ennen kuin hän tajusi, että hänkin voi tulla iltalukioon opiskelemaan.

22 Miltä tuntuu?

Kysyin opiskelijoilta, miltä lukion ja ylioppilastutkinnon suorittaminen on tuntunut. Eräs vastasi: Lukiovuodet ovat olleet kokeiden, aineiden, kuunteluiden, läksyjen, projektitöiden ja koeviikkojen loppumatonta virtaa. Toinen sanoi saman asian: Hard work hallelujah! Eräs oli huomannut, että ei ikä ole este eikä kokemus hidaste.

23 Suhteita

Ennen vanhaan käytiin paljon baareissa: seurustelusuhteita syntyi.

6 VANKILASSA TAPAHTUNUTTA

*Ei ole olemassa muureja,
on vain siltoja.
Ei ole olemassa suljettuja ovia,
on vain portteja.*
(Tommy Tabermann)

1 Vapautuminen

Kaksi vankilaopettajaa kohtasi sattumalta metroasemalla. He huutelivat jotain toisilleen eri metrolaitureilta. Toisen lausahdus, "pääsin just vankilasta", herätti huomiota muissa matkustajissa.

2 Loputonta opiskelua

Vankilassa opetettaessa joku hätähousu kysyi: "Milloin tää tunti loppuu?" Vastasin mitään ajattelematta: "Ei koskaan."

3 Koputus

Menin ensimmäistä kertaa pitämään tuntia vankilaan. Vartija näytti minulle luokahuoneen sijainnin. Aukaisin oven. Vastassa oli seitsemän pöllämystynyttä silmäparia. Eräs kysyi: "Tiedätkö, mitä sä teit?" Mietin kuumeisesti, sillä en tiennyt tehneeni vielä mitään. Sitten kysyjä sanoi: "Sä koputit. Ei täällä kukaan koputa."

4 Varkaus?

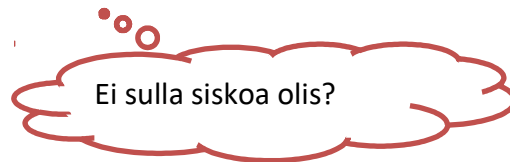
Kävin kesken tunnin asioimassa vankilan apulaisjohtajan luona. Jätin käsilaukkuni pöydälle, tietoisena siitä, että joku ainakin voisi kurkistaa sinne. Kun tulin takaisin, eräs näytti käsilaukkuani ja sanoi: "Me oltais voitu varastaa sieltä jotain. Mutta me ei koskettukaan siihen!" He olivat asiasta selvästi ylpeitä!

5 Äiti vankilassa

Lankapuhelimen aikaan: Ystäväni soitti meille kotiin ja kysyi minua. Lapsi oli vastannut, että äiti on vankilassa. Toisella kertaa, kun hän soitti, lapsi vastasi, että äiti on kadulla – olin näet katuja lakaisemassa. Kun ystäväni sai minut vihdoinkin kiinni, hän tokaisi: ”Ei sullakaan hyvin mene.”

6 Sisko apuun

Eräs vanki kertoi kerran elämäntarinaansa. Sanoin hänelle, että tarvitsisit naisen, joka ottaa sinua niskasta kiinni. Hän kysyi:

7 Sinkkuranneke

Vankilaopetuksen terveystiedon kurssilla kerroin, että joillakin kuntosaleilla on otettu käyttöön sinkkurannekkeet eli näin voi fyysinen terveyden lisäksi parantaa myös sosiaalista terveyttä löytämällä elämänkumppanin kuntosalilta. Yksi opiskelijoista kommentoi: ”Täällä meidän kuntosalilla ei ole kyllä vielä mitään sinkkurannekkeita.”

8 Ylinopeutta vankilaan

80-luvulla olin matkalla vankilaan opettamaan. Olin vaarassa myöhästyä ja ajoin kovaa, meni ylinopeudeksi. Poliisi pysäytti juuri ennen vankilan risteystä, näki harmitukseni ja kysyi:

- Minnekäs se on semmoinen kiire?
- Vankilaan, vastasin vihasena ja sain rauhoittlevan kommentin:
- No, no, eiköhän tästä sakoilla selvitä.

9 Pörröinen villatakki

Minulla oli päälläni vaaleanpunainen pörröinen villatakki. Erään tunnin jälkeen eräs vanki tuli luokseni ja silitteli villatakkiani. Olin vähän hämmennyksissä, mutta en sanonut mitään. Kului jonkin verran aikaa, eikä vankia näkynyt tunnilla. Kyselin muilta, missähän hän mahtaa olla. Vastaus oli: se teki itsarin. Arvelin kuitenkin, ettei syy ollut villatakissani vaan jossain ihan muualla.

10 Aloituskokous

Olin ensimmäistä kertaa vankilassa ns. lukuvuoden aloituskokouksessa. Huoneessa minua odotti vankilan johtaja ja kolme muuta miestä. Ajattelin, että onpas hurjan ja

vaarallisen näköisiä vankeja, kunnes tajusin, että miehet olivatkin vartijoita. Huomasin sittemmin, että vangit olivat huomattavasti heiveröisemmän näköisiä.

11 Pallo jalassa

Eräs opiskelija oli ollut keväällä paljon poissa tunneilta. Hän tuli minua kesällä vastaan. Kehotin häntä syksyllä jatkamaan. Hän sanoi, ettei ole ihan varma. ”Voi olla pallo nilkassa. Tulivat jo kerran hakemaan, mutta velipoika varoitti ja pääsin pakenemaan ikkunasta.” Syksyllä hän jatkoi koulunkäyntiä vankilasta käsin.

Vankilapastori

Markku Mäkelä©

12 Kissalle maistui vangin todistus

Muuten hyvin käyttäytyvällä kissallani oli hankala intohimo: se järsi mielellään paperia. Yritin kyllä läksyttää kattia, ettei työhuoneessa olei paperiä kosketa, mutta kuten kissojen ystävät tietävät, kovin nöyriä eläimiä niistä ei saa. Muutaman kerran palautin opiskelijoille hieman rispaantuneita ja reikäisiä kokeita ja tehtäväpapereita anteeksi pyydellen. Pahin kohtalo oli kuitenkin erään vankiopiskelijän todistuksella suoritetuista opinnoista. Hän oli joko vapautumassa tai vaihtamassa taloa, ja lupasin viedä todistuksen perille mennessäni vankilaan opettamaan. Paperi oli kuitenkin minulla kotona yön yli, ja vankilaan lähtiessäni löysin työpöydältäni kostean järsityn mytyn. Onneksi ehdin käydä hakemassa kansliasta uuden, jota ei enää kissalle näytetty.

Kuvaaja Irmeli Palomäki

13 Otsikoita Turun Sanomissa 1978

*Turun iltalukio pyrkii Kakolaan
Kakolaan lukio*

7 YLIOPPILASKIRJOITUKSET JA PENKKARIT

*Mies oli silloin kelvokas,
niin luulin, vaikka miksi.
Min' olin ylioppilas,
mainittiin maisteriksi.*
J.L. Runeberg

1 Punaviinin juonti kielletty!

Käpylän iltaoppikoulussa/Eiran aikuislukiossa on näihin aikoihin asti ollut ehdottomasti kiellettyä juoda punaviiniä yo-kokeita korjattaessa. Jos kuitenkin juo, lasi täytyy pitää toisella pöydällä. Valkoviini käy, siitä ei jää tahroja. Sähköisistä kirjoituksista ei ole toimintaohjeita.

2 Tyhmä mikä tyhmä!

Kerran haettiin virastomestarin kanssa iltalukiolainen kirjoituksiin aamulla. Hän luuli, että yo-kokeet ovat iltaisin. Takapenkillä poika tokaisi: ”Täällä sitä tyhmää viedään!”

3 Penkkariteksti

Penkkariteksti: osaatteks te katetroida ja derivoida? Me osataan!

4 Väärät juhlat

Opiskelija meni väärään ylioppilasjuhlaan. Näin voi käydä, jos talossa on myös päivälukio.

5 Tujaus konjakkia

Opiskelija, vanhempi mies, asetti pöydälle eväät. Joukossa oli pieni konjakkipullo. Valvojaa asia nauratti, mutta pakko se oli ottaa pois. Valvoja sanoi syyksi sen, että tuoksu olisi voinut herättää muissa kateutta. Kokelas oli harmissaan, mutta ymmärsi tilanteen.

6 Välipalaksi pitsaa

Turun iltalukion kirjoitukset pidetään hienossa renessanssipalatsissa, VPK-talossa. Ohikulkijoita talo kiinnostaa, joten alaovesta pyrkii sisään vierasta väkeä. Niinpä ulko-ovella on aina oma vahti. Kerran tuli pitsapoika ja kysyi erästä kokelasta. Tämä oli tilannut lounaaksi pitsaa. Valitettavasti pitsaa ei kokelaalle toimitettu.

7 Vanha reuhka

Opiskelija unohti uuden ylioppilaslakin kotiin – hänelle laitettiin jostain jokin vanha reuhka.

Fingerpori (Pertti Jarla)©

8 Omat aineistot

Eräs vanhempi mies käveli kirjoitussalin ovelle Hesari kainalossa. Kyseessä oli englannin kielen kirjallinen koe. Valvoja otti lehden pois. Mies perusteli lehteä sillä, että hän on kuitenkin jo klo 10 valmis ja aika tulee pitkäksi.

9 Krapulassa

Eräs opiskelija, erittäin lahjakas, tuli kirjoituksiin kovassa krapulassa. Häntä ei voitu päästää muiden joukkoon, sillä vanhan viinan haju oli niin voimakas. Niinpä hänelle järjestettiin pikavauhtia palvelu-pelaa-periaatteella oma erillinen kirjoitustila. Krapulasta huolimatta – tai sen takia – hän kirjoitti laudaturin.

10 Penkkariajelut

Turun iltalukiassa oli keväällä 2003 yli 100 abiturienttia. He halusivat myös mennä penkkariajelulle. Lopulta ilmoittautuneita oli vain kourallinen. Niinpä he kirjoittivat lakanaan: *Meitä on yli 100. Loput nukkuvat vielä.* Toisena vuonna melko iäkkäät naisopiskelijat vuokrasivat vanhan linja-auton ja ajelivat sillä. Toisessa kyljessä luki: *Teimme hattutempun!* Toisessa kyljessä luki: *Nuorena nukkuneet, viime hetkellä heränneet.* Vuonna 1993 iltakoulun käynyt Mauno

Koivisto valittiin presidentiksi. Sinä vuonna auton kyljessä luki *Iltaoppineissa ainesta huipulle!*

11 Harmitus

Vain yksi asia minua vieläkin harmittaa. Nimittäin se, että en pyytänyt työstä vapaata penkkariajelua varten, vaikka yhden kuullun ymmärtämisen kokeenkin kävin suorittamassa esimieheni luvalla vähän niin kuin lounastunnilla.

12 Vahtimestarin neuvo kullan kallis

Eräs opiskelija oli aloittamassa kirjoituksia jo kolmannen kerran. Hän kävi valittamassa koulun vahtimestarille, että ei koskaan pääse läpi englannin A-tason kokeesta. Vahtimestari neuvoi valitsemaan tilalle A-ruotsin. Niin hän teki ja pääsi läpi! Luvattua viinipulloa ei tosin ole vielä kahdenkymmenen vuodeenkaan kuluttua ilmaantunut. Ehkä se on mennyt parempiin suihin.

13 Viime tippa

Eräs kahden tutkinnon opiskelija sai työnäytteensä valmiiksi tuntia ennen lakkiaisia. Opettaja soitti ja kysyi, pääseekö hän lakkiaisiin. Toki hän pääsi, sillä edellytykset ylioppilaaksi julistamiseen olivat olemassa.

14 Tupakointi sallittu!

Uutena, päivälukiosta tulleet rehtorina ihmettelin, kun joidenkin yöilmoittautumislomakkeiden syrjässä oli iso T-kirjain. Kysyttyäni koulusihteeriltä asiasta, hän sanoi, että T tarkoittaa tupakoitsijaa. Vielä 90-luvun lopussa oli siis mahdollista tupakoida kirjoituksissa, tosin erillisessä tilassa.

15 Turkuun tupakalle

Turun iltalukion ensimmäinen ja pitkäaikainen rehtori oli tupakkamies ja ymmärsi tupakoitsijoiden tarpeita. Hän toimi aikuislukioasioissa hyvässä yhteistyössä Turun lähialueen, kuten Kaarinan ja Raision aikuislukiokoulutusten kanssa. Ylioppilaskirjoitusten ajaksi hän järjesti aikuisille ylioppilaskirjoittajille mahdollisuuden tupakoida. Kun tupakointi koulun alueella oli kiellettyä, hän siirsi kirjoitukset koulun alueen ulkopuolelle kadun toiselle puolelle upeisiin Turun VPK:n talon tiloihin. Koska YTL:n ohje lukioille oli, ettei kokeilaille saanut järjestää tupakkataukoja, hän järjesti tupakoitsijoille omat koetilat niin, että he saivat tupakoida kokeissa kaiken aikaa.

Kaarinassakin aikuislukion rehtori teki kaksi listaa kirjoittajista: Kaarinassa kirjoittavat ja Turkuun tupakalle menijät. Tämä menettely jatkui useana vuonna siihen saakka, kun rehtori Turun iltalukiossa vaihtui: uudet tuulet alkoivat

puhallella, tupakointi kirjoituksissa loppui, mutta nimilistat jäivät muistoksi. Ne kertovat omaa kieltään aikuisopiskelijoiden tarpeista huolehtimisesta.

16 Kotimaan lipun värit ylioppilaslakkiin

Aikuislukiossa oli tulossa ylioppilaaksi perheellinen ulkomaalaistaustainen, hyvin suomea puhuva nuorimies. Suomen kielen hän kertoi oppineensa siten, että oli kesän anoppinsa kanssa Savossa. Anoppi puhui vain suomea ja savoa. Nuorimies lähti sitten kesän lopussa anoppilasta, nousi linja-autoon ja kun hän alkoi ostaa bussilippua, hän huomasi osaavansa suomea.

Ylioppilaskokeet sujuivat menestyksekkäästi ja kun tuli ylioppilaslakin ostamisen aika, nuori mies tuli rehtorin puheille ja kysyi, saisiko hän lakin sisäpuolelle kotimaansa lipun värit. Ryhdyin asiaa selvittämään ja löytyikin lakkitehdas, josta ilmoitettiin, että heillä on tarvittavat kankaat – lakki järjestyi. Koska meiltä oli samaan aikaan pääsemässä ylioppilaaksi myös toisesta maasta tullut nuori nainen, kysyin tasapuolisuuden vuoksi myös häneltä, haluaisiko hän kotimaansa lipun värit ylioppilaslakkinsa pohjaan: ”Ei missään tapauksessa”, oli vastaus. Paikallinen konsulaatti hänelle sitten lähetti onnittelut lakkiaisjuhlaan ylioppilaaksi pääsystä.

Kuvaaja Erja Vihervaara

Aikuislukioista voi valmistua ylioppilaaksi mihin vuodenaikaan tahansa.

17 Ylioppilasjuhlan esiintyjä hukassa

Aikuislukion kevään yo-juhla oli juuri alkamassa, mutta esiintyjäksi pyydettyä naislaulajaa ei näkynyt missään. Ohjelman mukaan juhlan alussa olisi pitänyt olla heti lauluesitys. Silloinen rehtorimme käveli hermostuneena salissa edestakaisin ja tokaisi sitten minulle, että tee Riitta asialle jotain. Keksi ihan mitä vaan!

Sovimme, että rehtori puhuu ohjelmasta poiketen rehtorin puheen alkuun ja minä yritän saada laulajaa käsiin puhelimitse. Puhelinnumero ei vastannut, vaikka kuinka yritin. Hiki nousi pintaan ja menin salista ulko-ovelle haukkaamaan happea. Silloin huomasin, että koulun pihalla juoksi ulko-ovia kohden nuori nainen, tukka hulmuten ja mekon liepeet heiluen, ilman kenkiä, korkokengät käsissä. Näky oli hieman hämmentävä ja kysyin häneltä, että osaatko laulaa, meillä on juhlan esiintyjä hukassa. Nainen vastasi, että sitä hän tänne on tultu tekemään, mutta hän on pahasti myöhässä. Helpotus oli suunnaton. Ohjasin laulajan juhlasalin näyttämön takaosaan tasaamaan hengitystään ja toivoin, että hän onnistuu kokoamaan itsensä. Näytin rehtorille käsimerkein, että kaikki hyvin ja ohjelma voisi jatkua normaalisti heti rehtorin puheen jälkeen. Rehtorin hartiat laskeutuivat ja ilme kirkastui. Lauluesityksen vuoro tuli ja näyttämölle saapui rauhallinen ja varmuutta huokuva esiintyjä, joka esitti sovitut lauluesitykset niin kuin mitään kiirettä ei koskaan maailmassa olisi ollutkaan.

18 Kun aikuislukion opiskelija ei ehtinyt naiskiireiltään saapua yo-kirjoituksiin

Aikuislukion iäkkäämpi mieskokelas puuttui aamulla yo-salista. Pyysin koulusihteeriä soittamaan kokelaalle ja tiedustelemaan, josko kokelas olisi vain nukkunut pommiin ja onko hän kenties vielä tulossa koululle. Puhelimeen vastasi lopulta päihtyneen ja närkästyneen kuuloinen herra, joka oli harmistunut siitä, että häiritsimme häntä. Kokelas selitti, että hänellä on nyt parhaillaan paljon parempaa tekemistä kuin yo-kokeeseen osallistuminen, koska hänellä oli NAINEN!

19 Uusi luukki

Olin laittanut TOT-säätiön myöntämistä apurahoista ja tunnustuspalkinnosta osan säästöön niin, että kykenin hyvällä omalla tunnolla järjestämään ylioppilasjuhlat läheisilleni ja ystäväilleni. Olin varannut juhlapaikan ja tarjoilun, sekä kampaajan laittamaan hiukseni ja kosmetologin tekemään juhlameikin. Sanoinkin, että ainoa, mitä teen lakkiaispäivänäni itse, on pukeutuminen sukkahousuihin ja juhlamekkoon. Joku toinen saa tehdä puolestani kaiken muun ja minä maksan sitten sen, mitä viivan alle jää. Juhlakampausta tosin jouduttiin alkuperäisestä suunnitelmasta muokkaamaan, sillä se ei olisi mahtunut ylioppilaslakin kanssa samaan päähän!

Nuorempi sisareni tuli juhlapaikalle äitini kanssa ja menin kertomaan heille, että mieheni oli varannut heille istumapaikat ja että narikka on alakerrassa. Kun olin poistunut, äitini kääntyi ihmeissään sisareni puoleen ja kysyi: ”Kuka tuo vieras nainen oli?” Olin onnistunut juhlakuosissani niin täydellisesti, että oma äitikään ei tuntenut...

Yhteislaulun, musiikkiesityksen ja rehtorimme juhlapuheen jälkeen tulivat lavalle tiernapojat ja sitten oli minun vuoroni. Myös paikalla olleet työtoverini hämmästyivät uudesta ilmeestäni niin, etteivät meinanneet ehtiä valokuvaa ottamaan. Puheeni aluksi pyysin äidinkielenopettajiani suhtautumaan siihen suopeasti, sillä sitä kirjoittaessani en ollut käyttänyt lainkaan oppikirjaa, kielenhuoltovihkosta puhumattakaan.

Puheeni lakkiaisjuhlassa

Meitä kaikkia alkuun kai jännitti,
kun ilmoitauduttiin kouluun.
Joku huolissaan mietti jo sitäkin,
miten selviän syksystä jouluun?
Silti vauhtiin pääsimme kuitenkin
ja on jaksettu tänne asti,
ja tänään meillä jäljellä on
tämä ihan viimeinen rasti!
Meit' on opintiellämme tuettu,
meille avattu tiedon on portit,
meitä opetettu on jättämään kätehen
elämän valttikortit!

Paljon saatu on valmiiksi esse
analyyseja kirjallisuuden,
onneks' parilla vuodella vältimme
äidinkielen tutkinnon uuden.
Hyvin hallussa meillä on DNA,
hyvin risteytyy kissa ja hiiri,
mitokondrion muistamme unessakin,
monimuotoisuus kuin pihapiiri.
We can say it nicely in english too,
but vähän aksenttiin panostaa voisi,
niin se small talkissa myöhemmin
lukiollemme kunniaa toisi.

Meidän kaikkien tie tästä eteenpäin
vähän eri suuntaan kai kulkee,
tämän ajan varmasti jokainen
omaan muistojen kirjaansa sulkee.
Meille aukesi ovia menneeseen,
uudet asiat tutuiksi saimme,
kohta seisomme täällä, me voittajat,
kiitos koululle, tätä me haimme!
Vielä lopuksi, ennen kuin katkaisen
tämän sanojen soljuvan nauhan,
tahdon sanoa sinulle, Tuomainen,
nyt muistan Brest-Litovskin rauhan!

Nyt me osaamme kielillä puhua,
ovat hallussa reaaliaineet,
se onneksi oli vain huhua,
että suuret on suorituspainheet!
Me myös osaamme ratkaista yhtälön
ja piirtää kuvaajan siitä,
ja pinta-aloja lieriön,
kun kerran avuksi käyttää voi piitä!
Me tunnemme hasardit maailman,
meille tähtitaivas on tuttu,
ja avulla filosofian
moni selvisi hankala juttu!

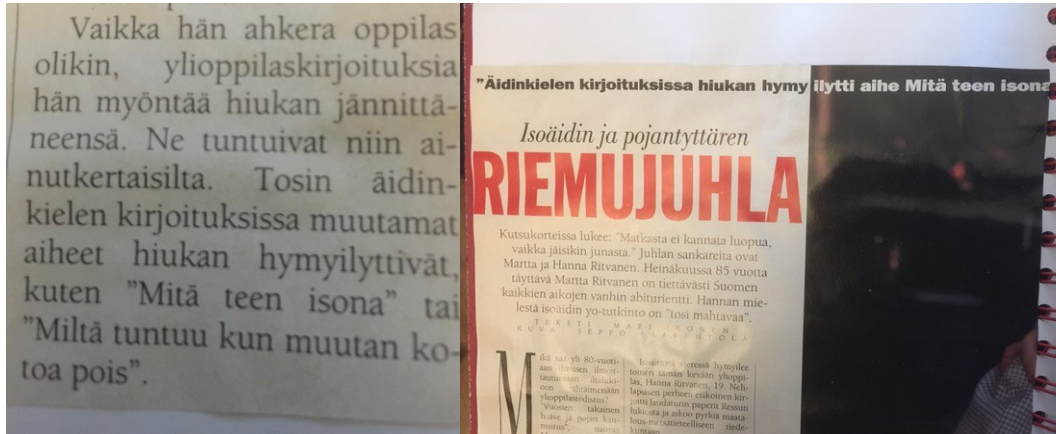
Pakkoruotsilla media hehkutti,
meille ruotsi oli tårta på tårta,
tosin vähän se varmasti helpotti,
att härifrån ganska fort är vi borta!
Kun hapon ja emäksen yhdistää,
tieto on, siitä suolaa ja vettä vain jää.
Ja joskus vieläkin, huviksi vaan,
vähän moolimassoja lasketaan!
Mukaan nousimme siiville historian
ja tänään EU kuljettaa meitä.
Miten syntyvät sankarit sotien,
vielä nyt, mutta myös ennen meitä?

Riitta Särkijärvi©

20 Matkasta ei kannata luopua, vaikka jäisikin junasta

Kutsukorteissa lukee: "Matkasta ei kannata luopua, vaikka jäisikin junasta". Juhlan sankarina oli 84-vuotias abiturienttimme Martta Ritvanen, joka sai lakin samaan aikaan pojantyttyänsä kanssa. Martan mielestä äidinkielen kokeen aiheet olivat huvittavia: "Mitä teen isona" ja "Miltä tuntuu, kun muutan kotoa pois".

21-23 Yo-valvonta – tylsääkö?

Yo-valvontakausi alkoi. Vuosi vuodelta rakastan noita pitkiä mitääntekemättömyysjaksoja työssäni yhä enemmän. Jännityksen tunnelma konkretisoituu käsin kosketeltavaksi salissa, sen haistaa ja tuntee iholla. Miten hieno onkaan koesalin äänimaailma: kymmenien kynänterien ääni paperilla, huokailu, haukottelu, yksittäiset yskähdykset, niiskutus, tuolien narina, eväsrasioiden kansien napsahtelu, juomapullojen korkkien suhahtelu!

Voi sitä valvovien opettajien hyvän tahdon ja myötätunnon määrää, jota oppilaat eivät ehkä keskittymiseltään huomaa! Omien oppilaiden onnistumista toivoo niin kovasti, että itselläkin kädet tärisevät. Samalla unohtuvat ne hankalatkin hetket lukiotaipaleella, jolloin sekä opettajalta että ehkä myös oppilaalta on toivo ja usko jo melkein mennyt. Joka valvonnassa mietin, miten voi ilmaista kannustusta ilman sanoja; kuinka osoittaa tukea pelkillä kasvojen ilmeillä. Hymyilykin on kai YTL:n virallisissa ohjeissa kielletty, eikä vessareissuillakaan saisi mitään oppilaalle sanoa. Miten voisi kehittää sellaisen "jaksaa, jaksaa", "kyllä se hyvin menee" ja "sä pärjät kyllä" -katseen?

Yo-kokeen valvonta voi pahimmillaan olla kuolettavan tylsää. Tylsintä valvominen on siinä tapauksessa, että toimii aamupäivällä ykkösvalvojana. Klo 9.00 - 12.00

ykkösellä on yksi ainoa tehtävä; kymmenen jälkeen pitää käydä keräämässä saapumatta jääneiden nimilaput pois ja tehdä merkintä pöytäkirjaan.

Eilen kaksi aamupäivän valvontajaksoani sujui kuitenkin kuin siivillä. Yksi kokelas oli huonovointinen; jännityksellä seurasin, milloin oksennusämpärille tulee tarvetta. Toisella kokelaalla oli hirmuinen flunssa; katselin kiinnostuneena valtavan nenäliinavuoren kasvua ja huojuvaa pystyssä pysymistä pöydällä. Jossain vaiheessa kokelas selvästi kyllästyi jatkuvaan niistämiseen ja tunki nenäliinoja sieraimiinsa. Kolmannella oli päällään huppari, jonka hupun hän yllättäen kesken koetta nosti päähänsä. YO -kokeessahan kokelaalla ei saa olla päähinettä tai huppua. Yritin intensiivisesti tuijottamalla ja katseen voimalla saada kokelaan laskemaan hupun. Ihme tapahtui - huppu lähti päästä sillä hetkellä, kun ajattelin lähteä asiaa hoitamaan. Omat lapset ovat todenneet, että osaan syyllistää pelkästään katseella ja olemalla hiljaa – no, nyt se on todistettu laajemmassakin ympäristössä. Kaiken kihelmöivän äksönin kruunasi poikkeuksellinen millimetripaperin kulutuspiikki; fysiikan kokeessa oli ilmeisesti jokin tehtävä, joka sai millimetripaperin, tuon yo-kokeen pakkoturhakkeen, jota juuri kukaan ei koskaan käytä, muuttumaan halutuksi hyödykkeeksi, jota kokelaat kilvan pyysivät lisää. Salissa tapahtui niin paljon kiinnostavia asioita, että en edes ehtinyt ottaa käyttöön niitä ajantappokeinoja, joita tavallisesti harjoitan. Nyt jäi kokonaan laskematta, kuinka monella kokelaalla oli silmälasit/villasukat/pitkät hiukset/termospullo tai päällä jotain sinistä/punaista/vihreää. Jäi myös käymättä läpi nimilistoista yleisimmät etunimet sekä -nen ja -la/-lä-päätteisten sukunimien määrät ja suhteelliset osuudet.

Yo-kirjoitukset jännittivät aina. Olin erään kovasti hermoilevan oppilaan luotto-ope ja hän toivoi kovasti, että olisin valvojana hänen englannin kokeessaan. Kun koevihkot oli jaettu ja opiskelijat alkoivat syventyä tekstiin, tämä opiskelija nosti käden ylös ja menin hänen luokseen.

- Pääsenkö käytävään, hän pyysi. Seurasin häntä salista ulos.

- Minä lopetan tämän kokeen. Mitä kieltä se edes oli, en ymmärtänyt mitään, hän puuskahti.

Hieroin hänen hartioitaan ja juttelin sitä tätä. Rehtori juoksi paikalle. - Haenko vettä tai kahvia, hän kyseli, tai pitäisikö levätä sängyssä?

- Ei tarvitse, opiskelija vakuutti, nyt minä voin mennä takaisin.

Hän istui kirjoituksissa kolme tuntia ja sai eximian (E).

24 Sittenkin ylioppilas

Opinnoissa menestyminen ei ole minulle aina ollut itsestään selvää. Koulunkäynti on aikaisemmin ollut vaikeaa, vaativaa ja oikein tuskien taivalta. Menestyksestä on voinut vain unelmoida. Ensimmäisestä koulustani tuli viesti hyvin suoraan: täältä et tule koskaan ylioppilaaksi kirjoittamaan. Mitäpä minä sitten enää lukiota jatkamaan. Oppilaitos vaihtui aikanaan iltalukioksi. Uskoja luottamus omiin kykyihin ja mahdollisuuksiin palautuivat vähitellen. Kirjoitukset tulivat eteen laaditussa aikataulussa, niistä suoriuduin, en huippuarvosanoin, mutta kuitenkin. Nyt saan painaa päähäni valkolakin, jota minun ei pitänyt koskaan saada.

25 Erilaisia aikarytmejä

Opiskelija oli ravintolatyössä ja meni usein työhön koulutuntien jälkeen, jolloin hänen luonnollisin uniaikansa sijoittui aamuyöstä iltapäivän tunneille. Ennen ylioppilaskirjoituksia hän oli syystä huolissaan, miten hän onnistuu heräämään ja ennen kaikkea saa aivonsa käyntiin kirjoitusten vaatimaan, itselleen luonnottomaan aikaan. Äidinkielen kokeeseen opiskelija tuli kyllä ajoissa paikalle, mutta sanoi, ettei saanut nukutuksi edellisenä yönä lainkaan. Hän kysyi, voisiko paneutua pitkäkseen käytävälle pöytien väliin. Sanoin, ettei se ole valitettavasti mahdollista, mutta oman pöydän päälle voi kyllä laskea päänsä ja ottaa mukavan asennon – onneksi elettiin aikaa ennen sähköisiä kirjoituksia. Opiskelija tekikin näin ja näytti todella nukkuvan pöytänsä päällä ainakin kello 11 saakka, jolloin poistuin valvontavuoroltani. Kun sitten illansuussa sain äidinkielen esseet haltuuni, katsoin kiinnostuneena, oliko uni jatkunut koko kokeen ajan. Eipä suinkaan! Luin omaperäisen, hallitun ja raikkaan esseen, joka käsitteli tehtävänannon mukaisesti paikkaa, joka on kirjoittajalle mieluisa ja merkityksellinen. Ja mikä olikaan tämän kirjoittajan mielipaikka: oma sänky!

26 Huoli viiksistä

Keskeytin päivälukion ja siirryin heti aikuislukioon. Ongelmia päivälukiossa oli paljon, mutta jotenkin ne aikuislukiossa kutistuivat. Saamani runo lakkiaispäivänä kertoo silloisen suurimman huolenaiheeni:

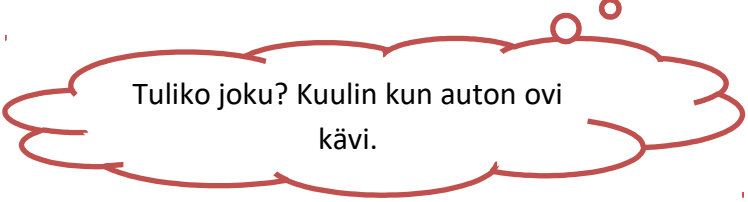
Ei huolta ois nyt laisinkaan

kun viikset vain sais kasvamaan,

kun nuor' on ylioppilas. (J.L.Runebergin runoa mukaellen)

27 Huono kuulo

90-luvun lopulla kävin opettajien kanssa onnittelemassa 80 vuotta täyttävää abiturienttiamme. Rehtorina olin kirjoittanut ylioppilastutkintolautakunnalle vetoavan anomuksen, että kokelaan heikentynyt kuulo otettaisiin huomioon englannin kuullunymmärtämiskokeen arvioinnissa, ja saanut anomukseni läpikin. Pysäköimme auton melko kauas parkkipaikalle ja suljimme ovet. Harmaahapsinen kokelaamme tupsahti rivitaloasuntonsa ovelle ja hihkaisi:

Tuliko joku? Kuulin kun auton ovi
kävi.

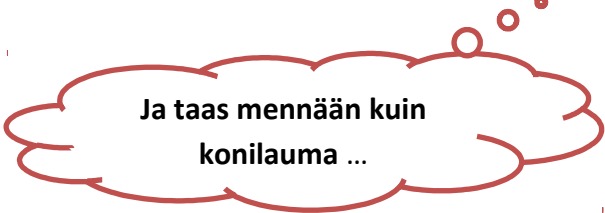
28 Ylpeys käy lankeemuksen edellä

Vaikka opiskelin mielelläni kaikkia lukioaineita, niin pakollisia kuin valinnaisiakin, maantiede ja biologia olivat erityisen mielenkiintoisia. Kiitos siitä kuuluu tietenkin erinomaiselle, asiansa osanneelle opettajalleni. Innostukseni näkyi myös arvosanoissani, sillä eräänkin kerran hän joutui toteamaan minulle, että koetulostani kiittävät adjektiivit loppuvat kohta! Todellisen emämunauksen teinkin sitten reaalikokeessa...

Yo-tutkinnossa kysyttiin Suomen maaperän kohoamisesta ja siitä, mistä se johtuu sekä sen vaikutuksista mm. infrastruktuuriin. Kirjoitin kynä sauhuten sen vaikutuksista niin rantatontteihin, satamiin kuin vedenalaisiin sähkökaapeleihin ja muihin putkistoihin. Erityisen ylpeä itsestäni olin, kun kirjoitin maan kohoamisen syistä. Niin kuin aina, ylpeys käy lankeemuksen edellä! Kotiin tultuani tarkistin maantieteen oppikirjasta oikean vastauksen, eikä omani ollut edes siihen suuntaan! Onneksi muut reaali vastaukseni pelastivat tilanteen ja pisteen tarkkuudella sain arvosanakseni eximian.

29 Konilauma

Valvojien kengät kopisivat liikaa yo-kirjoituksissa. Rehtori P. Koistinen tokaisi:

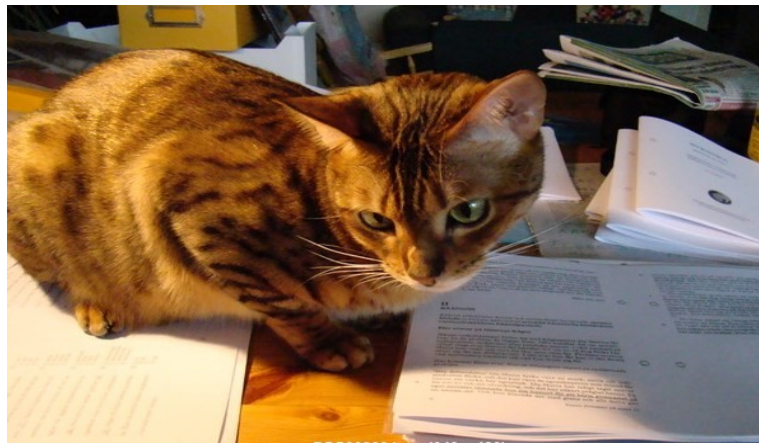
Ja taas mennään kuin
konilauma ...

30 Unohdus

Legendaarinen KK unohti yo-tehtävät Stockmannin hattuhyllylle. Onneksi löytyivät!

31 Kissako söi?

Etälukion syntyäikoihin koulussamme kirjoitti lyhyen saksan kokeen yksi opiskelija. Opettaja oli aivan tuore eikä ollut koskaan korjannut yo-kokeita. Hän pyysi minua, saksan opettajaa ja rehtoria, lukemaan opiskelijan kirjoitelman läpi. Illalla opettaja soitti hädissään ja kertoi, että hän ei löydä kirjoitelmaa mistään. Hän oli käynyt läpi koko huushollinsa matonalustoja myöten. Samoin hän oli käynyt koululla varmistamassa, että kirjoitelma ei ollut kopiokoneessa tai roskiksessa. Ainoa selitys oli, että kissa oli sen syönyt. Onneksi olin ollut tottelematon ja vastoin lautakunnan ohjeita ottanut kirjoitelmasta kopion!

Pandora lukee kieliä

Kuvaaja Irmeli Palomäki

32 Mikä elämässä on tärkeää?

Kirjoitin ylioppilaaksi Valtion iltaoppikoulusta keväällä 1970. Silloinen aviomieheni oli löytynyt iltaopiskelijoiden riennoista, ja opiskelimme viimeiset lukiovuodet samassa koulussa ja samaa tahtia.

Keväisenä aamuna taivalsimme yhdessä kotoamme Töölöstä Kallioon, kohti Helsingin suomenkielistä työväenopistoa, jossa Valtion iltaoppikoulun kirjoitukset järjestettiin. Edessä oli reaalikoe. Odotimme liikennevalon vaihtumista Mannerheimintien kulmassa, kun mieheni alkoi pohdiskella, että uskonnon kysymyksissä on yleensä tehtävä jostakin maailman suurista uskonnoista, ja hän uumoilee, että nyt voisi olla buddhalaisuuden vuoro. Hän harmitteli, ettei ollut ehtinyt siihen perehtyä ja kysyi, olisiko minulla aiheesta viime hetken vinkkejä. Pidin siinä kävellessämme pikaluennon tietojeni pohjalta.

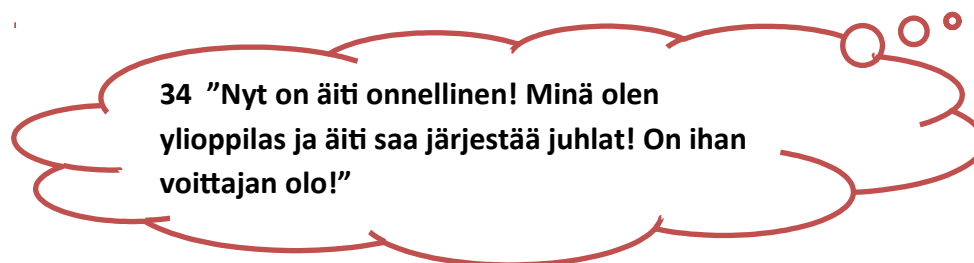
Kuinka ollakaan, mieheni etiäinen piti paikkansa. Tulos oli, että mieheni selvitti buddhalaisuuden perusteita viiden pisteen arvoisesti, minä sain täydet kuusi. Ehkä opetuksessa kannattaisi käyttää enemmänkin raittiissa ilmassa kävelemistä!

Yhtä hyvin ei käynyt matematiikan kokeessa, jonka olimme molemmat kirjoittamassa ylimääräisenä. Lapsemme oli silloin puolitoistavuotias, ja nuorempi sisareni oli meillä lapsenhoitajana. Hänellä oli asunto Käpylässä. Matematiikan koepäivän aamuna häntä ei näkynyt, ei kuulunut. Mikä neuvoksi? Lasta ei voinut jättää yksin eikä ottaa mukaankaan. Ei ollut siihen aikaan kännyköitä eikä meillä ollut edes lankapuhelinta. Heitimme kruunaa ja klaavaa, kumpi lähtee. Minulle lankesi kotiarpa, josta en ollut itse asiassa lainkaan pahoillani; matematiikka oli jäänyt vähänlaiselle valmistautumiselle muiden kiireiden keskellä. Joskus yhdentoista maissa ilmestyi hätäntynyt ja häpeilevä sisko, joka oli nukkunut pommiin – kuten olimme arvelleetkin. Hänellä oli näet tuore poikaystävä, ja yöllä taisi olla muutakin tekemistä kuin nukkuminen. Rauhoittelin sisartani ja totesin, että nyt juomme hyvät kahvit kaikessa rauhassa, ylioppilastutkintoni ei ole matematiikasta kiinni ja kokeen voi toki suorittaa jälkeenpäinkin, jos on tarpeen.

Matematiikan yo-koe on minulla edelleen suorittamatta, mutta eipä sitä ole kukaan missään vaiheessa kysellytkään. Sisareni on sen sijaan edelleen onnellisesti naimisissa silloisen poikaystävänsä kanssa. Mikä siis on elämässä tärkeää?

33 Ikkunanpesua

Vappuna pesin aina ikkunoita, kun en mielestäni voinut mennä ulos ilman valkolakkia. Arvosanoilla ei ollut väliä, mutta lakin halusin – ja sain!

35 Sitkeys palkitaan

Opiskelijoiden sitkeyttä kuvaavat hyvin Turun sanomissa olleet lehtiotsikot ylioppilaiksi valmistuneista:

Aikuisopiskelijan iltalenkki: Sorvin äärestä koulunpenkille

Päivi sieppasi valkolakin vuorotyön ja lasten välillä

Korvakuulolla ylioppilaaksi

Kuuron Maritan sitkeys palkittiin ylioppilaslakilla

*Sokea Tuija sai valkolakin Iltaoppikoulusta
Kyllä siinä nitroja kului
Marko taisteli lakin otsatikulla
Tarttis tehrä jottai: tarttis tehrä ällii
Hannele, vauva ja valkolakki
Isälle laudatur, pojalle cum laude
Aviomies ja vauva lakkiaislahjaksi
Täältä tullaan elämä
Fredmanit salaa läpi lukion
Eläkeläisabi Aila ei kannata kotona nyhjäämistä. Valkolakkia odottaa koko suku
73 år och nybakad student*

36 Uusia kirjoitusaineita

"Jos kotitalous olis uusi ylioppilaskirjoitusaine niin siinä sitten 20 000 oppilasta paistais lihapullia ja ylioppilastutkintolautakunta söis ne. Voishan se tietysti olla voimistelukin...." - P. Koistinen

37 Onnellinen mies

Ammatillisen tutkinnon opiskelijasta oli tulossa eräs ensimmäisistä naapurikaupungin romaniylioppilaista. Työtä se teetti, ja joskus lukiolla näkyi myös hänen puolisonsa tauolla tehtävissä auttamassa – romaniylioppilas hänkin. Sosiaalisesti lahjakkaalla romanilukiolaisellamme oli monia lasikattoja opiskelussaan rikottavana, mutta myös hengellinen vakaumus tuki tuloksia. Hän toimi hyvin myönteisessä hengessä oppilaitoksessamme ja ehdotti mm. romanikielen ottamista lukioaineeksi.

Kun sitten yo-koetulokset olivat selvillä, kysyin romanikokelastamme kevään lakkiaisiin ylioppilaan puheen pitäjäksi. Hän suostui ilomielin ja kysyi, saako hän myös laulaa. "Pitäähän miehen toki laulaa saada, kun on ylioppilaaksikin päässyt", vastasin.

Lakkiaisten lähestyessä Opetushallituksesta ilmoitettiin, että myös heiltä tullaan juhlaamme romaniylioppilasta onnittelemaan. Tämä oli yllättävä tieto! Ennen lakkiaisia kokelaamme esitti rehtorille ja koulusihteerille kutsun saapua aikuislukion juhlaa seuraavana päivänä omiin lakkiaisiinsa. Jouduimme kohteliaasti kieltäytymään, koska olimme lupautuneet jo toisen tulevan ylioppilaan lakkiaisjuhliin.

Lakkiaiset lukiolla sujuivat arvovaltaisine edustajineen. Kokelaamme piti hyvän uuden ylioppilaan puheen ja lauloi sen päätteeksi laulun Onnellinen mies. Kun

sitten seuraavana päivänä, joka oli lauantai, avasin television, sieltä tuli lähetys romaaniylioppilaamme lakkiaisista!

Kyseinen henkilö on vielä jatkanut opintojaan ylioppilaaksitulon jälkeen ja toimii monella tavoin aktiivisesti, kunniakkaasti ja näkyvästikin romanciasioiden hyväksi.

38 Ruusut jäivät saamatta

Vihtori, 68 vuotta, oli aloittamassa kirjoituksia kolmatta kertaa. Heikoin kohta joka kerralla oli maantiede. Vaikka Vihtori oli tieinsinööri ja saanut alaltaan patenttejakin, eivät kirjoitukset kuitenkaan menneet putkeen. Hän oli sitä mieltä, että sensorit eivät osanneet asiaansa. Aina hän lupaili minulle, rehtorilleen, saavillisen ruusuja, jos selviää maantieteen kokeesta. Valitettavasti Vihtori menehtyi, ennen kuin sai tehtyä yo-tutkinnon valmiiksi.

39 Viisi minuuttia liian pitkä

Tuli uuden aikuislukiomme ensimmäinen kevät, eikä meiltä tullut samana vuonna vielä ylioppilaita, sovin Turun iltalukion ensimmäisen, sangen avuliaan rehtorin kanssa, että tulen heidän lakkiaisiinsa katsomaan, ikään kuin hiukan ”auskultoimaan”, miten iltalukion lakkiaiset on järjestetty.

Lakkiaisperjantai-iltana saavuin juhlapaikalle Turun VPK:n komeaan juhlasaliin: tuolit ja kalusteet oli tarkasti paikoillaan niin, että salin keskelle jäi käytävä perältä näyttämölle. Salin keskikäytävälle oli sijoitettu kamera jalustalle valmiiksi suunnattuna näyttämölle, ja minulle oli varattu istumapaikka eturivistä. Iltalukion rehtori tuli paikalle tumassa puvussa, solmiossa, valkoisessa paidassa, valkoinen taskuliina millilleen oikein rintataskussa. Hoikka, pitkä ja tyylikäs, henkistynyt mutta jäntevän kokenut olemus, kädessä vanha ylioppilaslakki – sitä kellastuvaa mallia. Olemus heijasti sitä, että rehtori otti tehtävänsä vakavasti.

Sali tuli tupaten täyteen ja ohjelma alkoi täsmällisesti ilmoitettuun aikaan. Esiintymisiä oli. Rehtori puhui terävästi. Puheen kärki oli suunnattu jonnekin päättäjien ja jonkin korjaamista vaativan asian välimaastoon: aikuislukion linja alkoi mielessäni hahmottua, se pieni ero päivä- ja iltalukioiden välillä. Ja mitkä ovat niitä aiheita, joista puhutaan opiskelijoiden juhlassa. Kun todistusten jako alkoi, rehtori veti kellastuneen ylioppilaslakin päähänsä. Todistukset jaettiin. Muistaakseni suunnilleen 150 ylioppilasta tuli nimen mukaan yksitellen ennakolta tarkoin harjoiteltuun puolikaareen näyttämölle. Kaikki kävi kiirehtimättä, ennakkoon moneen kertaan mietitysti. Sitten kamera kävi. Juhla oli ohi suunnilleen 70 minuutissa. Samat asiat, joihin joissain muualla hupenee pari kolmekin tuntia, vaikka lakitettavia olisi vähemmän.

"No, pitikö aikataulu?" kysyin rehtorilta ohjelman päättyä. "Ei. Meni viisi minuuttia yli ajan!"

40 Muisto abeista 1998

1

"Tunne itsesi",
sanoi jo antiikin Sokrates.
"Käytä järkeä edes",
tahtoo Platon muistuttaa.

Et saa käytäntöä unohtaa,
Aristoteles toppuutteli;
mutta antiikissa myös eli
Epikuros – hedonisti – joka vakuuttaa:
nautinto suurimman onnen antaa.

2

Stoalaiset vaatii: mielenrauhaa!
"Tunnustuksia", Augustinus pauhaa.

Skolastiikkaa
harrastaa joka iikka,
niin Tuomas Akvinolainen
kuin meidän Mooses Lipponen.

3

"Tieto on valtaa."
Jo siirryttiin oikeaan aikaan ja kieleen,
ylettyyhän linja
Francis Baconista Abiin nykyiseen.
David Hume mietti: seuraus vai syy.
Se ainakin on selvä pyy,

että Kant nosti etiikan
ajatuksiin joka iikan.

4

Nyt koitti Abeille vapaus
- onneksi olemme eri tapaus,
kuin Sartre, jota vapaus ahdistaa -
uskon, että meille se on mieluisaa.
Tämä Suomen loogikko-empiristi
kuuluisa Georg Henrik von "Wrighti"
sanoo, että tietty kausi kun lähestyy
loppuaan,
lähtee Minervan pöllö matkaamaan.

5

On meidän kautemme myös lopuillaan,
ja mahtavat tunnit kohta muistoja vaan.
Arvostavin mielin tahdomme kumartaa ja kiittää
ja ansaitsemanne sekin tilillenne liittää.
Haluamme näin muiston itsestämme antaa;
se myös jatkoon tahtoo kannustaa:
tiedon lisäksi etsimään viisauden jyvää
ja ELÄMÄÄN ELÄMÄÄ HYVÄÄ.

Unna (Ulla) Syrjäso©

Piirros: Tero Tuomainen©

41 Lyhyen matematiikan pisteissä pientä heittoa

Lyhyen matematiikan ylioppilaskokeet olivat takanapäin. Opettaja oli ne arvostellut ja rehtori lähettänyt arvostellut tehtävät ja alustavat tulokset Ylioppilastutkintolautakuntaan. Pohjalaistaustainen opiskelija Maija (nimi muutettu) tuli kansliasta koulusihteeriltä omaan rouheaan tapaansa opettajan alustavia pisteitä kysymään.

- Neljäkymmentäkaksi, oli sihteerimme vastaus.

Sitten tulivat kevään ylioppilaskokeen lopulliset tulokset Helsingistä ja opiskelijat alkoivat niitä innolla kysellä kansliasta. Koulusihteerini leikkasi lautakunnan paperisesta arvostelutulosteesta jokaiselle ylioppilaskokeeseen osallistuneelle kokelaalle oman arvosteluliuskan ja Maijakin tuli omaansa noutamaan.

- No mutta tässähan lukee kaksikymmentäneljä eikä neljäkymmentäkaksi! Mitä tämä tarkoittaa? Maija synkistyi.

Asiaa ryhdyttiin selvittämään. Olikin käynyt niin, että sihteerimme oli kiireessä ilmoittanut koesalin istumapaikan numeron alustavan pistemäärän sijaan!

42 Prinsessan harrastus

Ruotsin yo-kokeen tekstin ymmärtämisen kokeessa kerrottiin Tanskan prinsessan lempiharrastuksesta jotenkuten näin: prinsessan tycker, att måla på duk (väärin: dukan, duket) är helt fantastiskt! Abiturientti tulkitsi asian näin: ankan maalaaminen on prinsessasta aivan fantastista!

43 Mystinen merkkisarja

Apurehtori kirjoitti viestissään opettajille: Erään kokelaan vastauksissa on useassa kohtaa mystinen merkkisarja: V01 P3R53. Kokelaan vastauksista ei saa selkoa. YTL tutkii asiaa.

44 Kirjeenvaihtoa lautakunnan kanssa

Olin nuorten lukion rehtorina seitsemän vuotta. Sinä aikana kirjoitin ylioppilastutkintolautakunnalle opiskelijoiden pyyntöjä kuten myös kanslian mokia vain muutamia kertoja. Siksi olikin aikamoinen yllätys, kun isossa aikuislukiossa mappi lautakunnalle lähetettävistä kirjeistä ja pyynnöistä täyttyi aika vauhtia. Oli totuteltava lukuisiin erityisjärjestelyihin, jälki-ilmoittautumisiin, kokeiden mitätöintipyyntöihin, henkilökohtaisten ongelmien aiheuttamiin muutoksiin ym. Oli hyväksyttävä se, että opiskelija ei aina muistanut tai pikemminkään ymmärtänyt jo ilmoittautuneensa kirjoitustilanteeseen, jolloin lautakunnalta tuli nippu osallistumisoikeuden kieltoja. Oli myös opeteltava ottamaan opiskelijan moka kanslian piikkiin. Toki kansliassakin tapahtui virheitä, kuten esimerkiksi silloin, kun paperisen lomakkeen aikana oli kaksi lomaketta jostain syystä liimautunut yhteen. Kokeen alkaessa sitten ihmeteltiin, kun opiskelija ei ollut lainkaan listoilla. Toki hänet päästettiin kirjoittamaan ja asiaa selviteltiin heti kirjoitustilanteen alettua. Useamman kerran on myös järjestetty koe sairaalassa, useimmiten synnytysosastolla.

45 Kirjeitä ylioppilastutkintolautakunnalle

Ohessa on muutamia aikuislukioille tyypillisiä rehtorin lähettämiä anomuskirjeitä.

Erityisjärjestelyt

Aikuislukion ylioppilaskokelas **NN** anoo oikeutta käyttää tietokonetta kevään 2005 äidinkielen ylioppilaskokeessa. Puollan anomusta.

Kokelas kärsii Aspergerin oireyhtymästä. Hänen on vaikea pitää ajatuksensa koossa koko kirjoitustilanteen ajan. Tietokoneen käyttäminen auttaa häntä listaamaan tärkeät näkökohdat helposti kerrattaviksi.

Aikuislukion ylioppilaskokelas **NN** anoo oikeutta käyttää ylioppilastutkinnossaan tietokonetta. Puollan anomusta. Samalla anon hänelle tarvittaessa käytettäväksi lisääaikaa.

Kokelaalla on synnynnäinen CP-vamma. Hänen käsialansa on erittäin vaikealukuista ja suorituksensa hidasta.

Aikuislukion ylioppilaskokelas **NN** anoo ylioppilaskirjoitusten erikoisjärjestelyjä: lisääaikaa, kuullunymmärtämiskokeiden pitkätaukoisia äänitteitä sekä oikeutta olla kirjoittamatta äidinkielen esseekoetta puhtaaksi kuulakärkikynällä. Puollan anomusta.

Kokelas sairastaa MS-tautia. Koulu hoitaa tarvittavat järjestelyt.

Arvostelu

Ylioppilaskokelas **NN** jätti ylioppilastutkintonsa äidinkielen toisen kokeen kirjoittamatta puhtaaksi kuulakärkikynällä. Kohteliaimmin pyydän, että hänen pisteitään ei siitä syystä vähennetä.

Kokelas sairastaa epilepsiaa ja lääkärinlausunnon mukaan hänellä on ollut myös paniikkihäiriökohtauksia. Hänelle myönnettiin 20.12.2004 oikeus suorittaa tutkintonsa huoneen kokoisessa kirjoitustilassa, jossa hän kirjoitti äidinkielen kokeet kolmen erikoisjärjestelyihin oikeutetun kokelaan kanssa. Jälkimmäisen kokeen aikana hänen vointinsa huononi ja hän joutui poistumaan klo 13.16 ehtimättä kirjoittaa tekstiään puhtaaksi. Kokelaan lähdettyä otin häneen yhteyttä puhelimitse. Hänellä oli ollut vaikeuksia edellisenä yönä, mikä oli haitannut jo aamupäivän työskentelyä. Iltopäivällä hän vaivoin pystyi puhumaan asiasta.

Äidinkielen opettajan mukaan kokelaan puhtaaksi kirjoittama ensimmäinen aine on huomattavasti heikompi, joten kysymys on ensisijaisena arvosteltavasta aineesta. NN:n lääkärinlausunto on lähetetty lautakuntaan 7.12.2004 päivätyn hakemuksen mukana.

Henkilökohtaiset syyt

Ylioppilaskokelas **NN** pyytää ylioppilastutkintolautakuntaa ottamaan runsaat sairautensa ja niistä johtuvien vahvojen lääkkeiden vaikutuksen huomioon arvosteltaessa pitkän englannin yo-koetta. Puollan anomusta tai, mikäli se ei johda myönteiseen tulokseen, pyydän kevään 2003 kirjoituksiin ilmoittautumisen mitätöintiä ja mahdollisuutta vielä yhteen yrityskertaan.

Koko hajautetun ylioppilastutkintonsa ajan NN on ollut vahvan lääkityksen alaisena, ei pelkästään valmistautuessaan kirjoituksiin vaan myös kirjoitusten aikana. Hän aloitti tutkinnon keväällä 2001, jolloin hän joutui keskeyttämään ruotsin mutta suoritti lyhyen matematiikan. Syksyllä 2001 hän suoritti ruotsin ja äidinkielen. Keväällä 2002 hän sai pitkän englannin kokeesta arvosanan i --. Kirjoitusten alla hänet oli juuri kotiutettu lääkityksineen sairaalasta, jossa hän oli hoidettavana astman ja diabeteksen vuoksi. Syksyllä 2002 hän ilmoittautui englannin kokeeseen mutta joutui sen perumaan saadessaan tiedon kaihileikkauksesta. (Ilmoittautumislomake liitteenä.) Kevään 2003 kirjoitusten aikana hän sairastui eikä voinut tulla kokeeseen. (Lääkärintodistus liitteenä.) Hän ei anonut ilmoittautumisen mitätöintiä. Syksyn 2003 koe on kolmas hylätyn suorituksen jälkeinen kirjoituskerta, mutta käytännössä vasta ensimmäinen yritys.

Kokelas on nyt täyttänyt 66 vuotta. Hän on suorittanut aikuislukiossa sekä peruskoulun että lukion. Hänen monet sairautensa ja niiden vaikutus suorituskyykyyn ovat tulleet tietoomme vasta viime aikoina. Jos englannin koetta ei voi hyväksyä, toivomme saavamme vielä yrityskerran, jossa voimme ottaa erityisjärjestelyillä huomioon hänen erityisvaikeutensa.

Aikuislukion yo-kokelas **NN** on syksyn 2007 yo-tutkinnossa uusinut hylätyn pitkän ruotsin kokeen ja jäänyt 3 pisteen päähän hyväksytystä arvosanasta. Lähettämäni puoltolauseetta ei ole otettu huomioon, koska siihen ei ollut liitetty kesällä 2007 lähetettyä lääkärintodistusta, jolla anottiin vapautusta kuullunymmärtämiskokeesta. Puoltolauseessani en kuitenkaan vedonnut lääkärintodistukseen vaan seuraaviin seikkoihin:

NN:n ruotsin yo-koe kevään 2007 tutkinnossa olisi hyväksytty, jos hän silloin olisi hakenut vapautusta kuullunymmärtämiskokeesta. Jälkeenpäin vapautusta ei voitu myöntää, koska hänellä oli vielä yrityskertoja käytettävissään. Syksyllä 2007 hänellä oli vapautus, mutta henkilökohtaiset vaikeudet aiheuttivat alisuoriutumisen kokeessa.

Kokelas on 68-vuotias. Hänelle on kuulon heikkenemisen lisäksi tullut muistiongelmia ja keskittymisvaikeuksia. Hänellä on vielä käytettävissään yksi yrityskerta. On kuitenkin kohtuutonta pitkittää tutkinnon suorittamista, etenkin kun hän on osoittanut

osaamisensa jo keväällä 2007. Todennäköisesti hänen vaikeutensa lisääntyvät iän mukana. Ylioppilastutkinto on muilta osin valmis.

Kokelaan lääkäri on kirjoittanut uuden lausunnon. Toivon, että se ja puoltolauseeni otetaan vielä huomioon.

Todistuspyyntö

Opiskelijamme **NN** on saanut ammattitutkintonsa valmiiksi. Pyydän, että toimitatte hänen ylioppilastutkintotodistuksensa koulullemme.

Ilmoittautumisen mitätöinti

Murheellisin mielin ilmoitan, että aikuislukion ylioppilaskokelas joutui puukotuksen kohteeksi ja kuoli saamiinsa vammoihin 10.2.2001.

Pyydän, että **NN:n** ilmoittautuminen pitkän englannin ja lyhyen matematiikan kokeisiin mitätöidään. Tutkintomaksut, yhteensä 290 mk, palautamme omaisille.

Jälki-ilmoittautuminen

Aikuislukion opiskelija **NN** anoo lupaa osallistua jälki-ilmoittautuneena kevään 2005 ylioppilaskirjoitusten pakollisen äidinkielen, pitkän englannin, keskipitkän ruotsin ja reaalin kokeeseen. Puollan anomusta.

Opiskelija on opinnoissaan edennyt niin pitkälle, että hänellä on mahdollisuudet suorittaa sekä ylioppilastutkinto että lukion päättötodistus kevään 2005 aikana.

Vastausten hyväksyminen

Kohteliaimmin pyydän, että ylioppilastutkintolautakunta ottaa huomioon ylioppilaskokelaamme **NN:n** englannin pitkän oppimäärän kokeen vastaukset, jotka hän on tehnyt optisen lomakkeen asemesta tehtävävihkoon.

NN on menestynyt englannin opinnoissaan hyvin. Hän on ollut mukana koetehtäviä harjoiteltaessa ja on tietoinen vastaustekniikasta. Tehtävävihkoon vastaaminen johtuu elämäntilanteen aiheuttamasta hajamielisyydestä; hänen perheensä rakentaa, hän on raskaana ja työssäkäyvä pienen lapsen äiti. Myönteinen päätös palkitsee aikuisen opiskelijan ponnisteluja vaikeissa olosuhteissa ja kannustaa opiskelun jatkamiseen.

Vapautus kuullunymmärtämiskokeista

Aikuislukion ylioppilaskokelas **NN** anoo vapautusta toisen kotimaisen kielen, ruotsin, pitkän oppimäärän kuullunymmärtämiskokeesta. Puollan hakemusta. Kokelas on saanut 13.12.2006 päätöksen pitkäkestoisen äänitteen käytöstä. Koska kuuleminen kuitenkin tuotti vaikeuksia, hän ei hyötynyt hakemastaan erityisjärjestelystä ja tuli hylätyksi. Erikoislääkäri on sittemmin tutkinut kokelaan kuulon ja suosittelee vapautusta kuullunymmärtämiskokeista.

Opettajan lausunnon kuulovamman vaikutuksesta lähetämme myöhemmin.

8 MAAHANMUUTTAJIEN ILOJA JA MURHEITA

Sivistys kuuluu kaikille.

Kuvaaja Maare Fjällström

1 I on ai

Eräs englanninopettaja aloitti aikuisten perusopetuksen tunnin aina kirjoittamalla taululle "I" ja muistutti, että se lausutaan "ai".

2 Lahjaksi lukutaito

Oppilas kysyi kenkäni kokoa. Seuraavalla viikolla hän toi minulle lahjaksi kengät, koska olin antanut hänelle hänen elämänsä suurimman lahjan: lukutaidon.

3 Naisia ei kätellä

Tämä tapahtui 90-luvun lopulla. Olin toista päivää rehtorina. Puheilleni pyrki mies Lähi-idästä toisen miehen kanssa, sillä naisen luo ei kuulemma voinut tulla yksin. Heti alkuun hän sanoi: minä en naisia kättele. Oli siinä tuoreella aikuislukion rehtorilla ihmettelemistä.

4 Pidän sinusta

Eläkkeelle jäädessäni eräs irakilaistaustainen oppilas piti minulle pienen puheen. Hän sanoi: "Olen aina pitänyt sinusta. En kyllä tiedä miksi."

5 Paholainen suomen kielen tunnilla

Suomen kielen oppitunneilla perusopetuksessa harjoitellaan opintojen alussa arkikieleemme kuuluvia fraaseja. Opiskelijoille on toki tuttu sana *anteeksi*, mutta *olen pahoillani* on osalle uusi fraasi. Innokkaat opiskelijat pyrkivät ottamaan käyttöön uudet sanonnat, ja lähes joka kurssilla asian harjoittelun jälkeen oppitunnin alun jälkeen luokkaan saapuu myöhästynyt opiskelija, joka anteeksipyytäen katsoo opettajaa ja sanoo: "*Opettaja, olen pahalainen!*" Siinä saa sitten opettaja pidätellä naurua ja sanoa, että ihan siitä tuskin on kyse ja että fraasia olisi ehkä syytä harjoitella vielä uudelleen...

6 Tuskallista olla turkulainen

Kevinin mukaan on tuskallista asua Turun murrealueella. Vaikeaa on ulkomaalaisen tietää, että "tosso" kirjoitetaan "ole hyvä" tai että "Orotiks kaua?" tarkoittaa "Anteeksi, että myöhästyin". "Paljonko kello on?" lausutaan "Ei sul tiäteskä kello o?"

7 Äidin merkitys

Pian Mogadishun pommi-iskun (14.10.2017) jälkeen eräällä perusopetuksen somalinaisella oli vapaavalintaisesta aiheesta pidettävän puhe-esityksen vuoro suomen kielen oppitunnilla. Hän halusi puhua siitä, miten tärkeä äiti on lapselle. Hän kertoi myös, että itse oli joutunut kasvamaan ilman äitiä ja että nyt pommi-iskussa oli jäänyt kaksi tuttua pientä poikaa äidittömiksi. Nainen alkoi yhtäkkiä luokan edessä itkeä kovasti - ja pian itki ihan koko ryhmä! Miehet alkoivat kantaa itkeville naisille nenäliinoja. Kyynelehtivä opettaja pohti samalla oppitunnin saamaa yllättävää käännettä ja toivoi, ettei kukaan ulkopuolinen avaa luokan ovea ja saa väärää käsitystä siitä, miten tuskallista on opiskella suomea: ryhmä itkeviä opiskelijoita voisi vaikuttaa aika hämmästyttävältä... Opiskelijoiden valtava empatiakyky teki kyllä opettajaan suuren vaikutuksen, ja toki monella opiskelijalla on kipeitä menetyksiä omassa historiassaan. Onneksi lopputuntia kohden tunnelma keveni ja lopputunnista luokan täytti jo iloinen puheen sorina sanaselitystehtävien parissa.

8 Lauseenvastikeproblematiikkaa

Opetin opiskelijoille yhtenä keväänä lauseenvastikkeita. Eräänä päivänä opiskelija kysyi tuohtuneena, että mitä nämä lauseenkastikkeet oikein ovat.

9 Palkkio työstä

Suomen kielen opetus aikuisille peruskoululaisille on äärettömän palkitsevaa työtä, sillä opiskelijat ovat kovin innokkaita ja motivoituneita. Joitain ryhmiä opettaja saa opettaa monen kurssin ajan, ja opiskelijoiden valmistuminen on niin

opiskelijoille kuin opettajallekin ilon aihe. Siihen sisältyy kuitenkin myös surua, sillä se merkitsee myös yhteisen ajan päättymistä. Eräs valmistuva perusopetuksen ryhmä päätti yllättää opettajan, ja viimeiselle suomen tunnille he valmistivat kotonaan koko ryhmälle kokonaisen juhla-aterian. He toivat luokkaan salaattia, liharuokaa riisin kera, leivonnaisia, hedelmiä, mehuja, tarjoiluastiat jne. Lisäksi opettaja sai kukkia, lahjoja ja kauniin opettajaa itkettäneen puheen. Hienompaa kiitosta ei opettaja työstään voi saada! Oli myös ihanaa nähdä, miten hyvin ryhmä oli oppinut toimimaan yhdessä, ja miten tärkeäksi yhdessä eletty aika koettiin!

10 Aikatauluista

Monelle maahanmuuttajalle aikataulutettu yhteiskuntamme on kulttuurishokki. Meille täsmällisyys on arvo sinänsä, kun taas myöhästyminen on joissakin kulttuureissa kohteliasta. Yksi suurimmista ihmetyksen aiheista Mohammedille oli se, että esimerkiksi juna lähtee klo 10.59. Hänen omassa kulttuurissaan päivän tarkkuus riittää.

Piirros: Jouni Hagström©

11 Koirasta kaveri

Turun iltalukion nuorten maahanmuuttajien ryhmässä on työskennellyt kasvatus- ja kuntoutuskoira Junnu (Katalonian paimenkoira). Monille opiskelijoille koira on

uusi tuttavuus. Abshir kertoi, että eniten häntä Suomessa on ihmetyttänyt se, että koiria pidetään perheenjäsenenä ja että niille puhutaan.

Naimo ihastui Junnuun niin, että halusi opettaa Junnun avulla 3-vuotiaan tyttärensäkin suhtautumaan koiriin positiivisesti. Kerran hän toi Junnulle lahjaksi kaksi kiloa appelsiineja ja oli ihmeissään, kun sanoin, ettei Junnu syö appelsiineja. Niinpä sovittiin, että hän voi tuoda silloin tällöin tonnikalapurkin. Naimo myös haluaa kuljettaa Junnua hihnassa ja on tosi jämäkkä, oikein kunnan auktoriteetti, jota Junnu kunnioittaa ja rakastaa.

Monet opiskelijat, erityisesti somalitytöt muistavat Junnua aina ystävänpäiväkortilla ja tuovat kevätkuuhliin ruusun.

Junnu saa halauksen Naimolta.

Kuvaaja Maarika Alsi

Junnun myötä meille tuli ryhmään hassu ja hämmentävä ilmiö: kun tarkastan opiskelijoiden tehtäviä, he silittävät aina päästäni. Aluksi ajattelin, että minun pitää kieltää se, sillä Junnun ja minun pääni silittämisen välillä on suuri ero. En ole vielä kieltänyt sitä, sillä se on niin rentouttavaa.

12 Sairasta ei jätetä yksin

Olin jalkaleikkauksen takia sairaslomalla suomen kielen opettajan tehtävistä. Perusopetuksen opiskelijani lähettivät jatkuvasti viestejä, kyselivät vointiani sekä sitä, milloin voi tulla katsomaan. Kyselyt hieman hämmensivät, sillä olin suunnitellut sairastavani perisuomalaiseen tapaan ihan itsekseni. Lopulta annoin periksi ja kerroin, milloin halukkaiden sopii tulla kahville. Kun vierailupäivä koitti, yllätyin siitä, että vieraita tuli ja tuli... Asuntooni kävi varsin ahtaaksi, kun viitisenkymmentä vierasta täytti tilan. Sanoin vierailleni, että ikävä kyllä istumapaikkoja ei taida löytyä näin isolle ryhmälle. Olin kuitenkin väärässä, sillä kaikki istahtivat luontevasti suoraan lattialle - eikä yhtään tyhjää neliötä jäänyt asuntooni.... Kahvi ja kaupasta ostamani pulla jäivät paremman tarjoilun varjoon, sillä opiskelijat toivat mukanaan salaattit, lämpimät ruoat, leivonnaiset, hedelmät,

mehut ja tarjoiluastiat. He kattoivat pöydän, toivat ruoat eteeni ja lopuksi siivosivat keittiön. Meillä oli todella hauska hetki yhdessä, enkä voinut olla ajattelematta, miten paljon opittavaa meillä suomalaisilla voisi olla yhteisöllisemmistä kulttuureista. Sairasta ei kuulemma saa jättää yksin!

13 Käpy ja mänty – kuivakyrpä?

Opiskelija teki biologian kokeen, jossa piti tunnistaa eliöitä kuvista ja muodostaa niistä ravintoketju. Sana "käpy" oli vähän hakusessa ja mänty oli vaihtunut joksikin koivun tapaiseksi. Oli vaikeuksia pitää pokkaa opettajainhuoneeseen asti, kun ravintoketjun ensimmäinen lenkki oli "kuivakyrpä".

14 Makeaa elämää

Suomen tunnilla puhuttiin siitä, miten asioita voi sanoa eri tavoilla, esimerkiksi "elämä on ihanaa" tai "elämä on makeaa". Opiskelija: Joskus elämä on suklaata, joskus chiliä.

15 Pääministeri Sipilä

Yhteiskuntaopin tunnilla opettaja kysyi, kuka on Suomen pääministeri. Vieressäni istunut opiskelija: JUHA SIPULI! [alkaa itsekin nauraa, kun hoksaa, mitä sanoi] Edessämme istunut opiskelija kääntyy meihin päin ja kuiskaa: Ehkä se on VALKOSIPULI! Poistuinkin käytävään nauramaan. PS. Toinen yhteiskuntaopin opettajamme totesi, että joo, ihan loogista, molemmat saavat jonkun itkemään.

16 Vittu?

Opiskelija (aloittanut suomen opiskelun kaksi kuukautta sitten): Sataa vittu! Minä: Ai sataa vittu? O: Eiku ei! Sataa vettä! *melkein tukehtuu nauruunsa*

17 Ympyrä

Aikuisten perusasteella opiskeltiin maahanmuuttajien kanssa matematiikkaa. Geometriassa tuli eteen tehtävä piirtää ympyrä, jonka säde oli 5 cm. Samalla kun kaivoin laatikosta harpeja, oli pari poikaa repinyt paperin palan, mitannut siihen 5 cm, tehnyt kaksi reikää ja piirtänyt oikean kokoisen ympyrän käyttäen toista reikää ja kynää ympyrän keskipisteenä. Minä yliopistossa opiskellut matematiikan opettaja opin jotain uutta opiskelijoiltani.

18 Nimet haussa

Kahdella maahanmuuttajanaaisella oli samankaltaiset nimet. Opettaja ei oikein oppinut niitä ja aina meni väärin. Kerran opettajan käytettyä väärää nimeä asianomainen kommentoi: "Sinä et rakasta minua."

19 Punainen väri

Ennestään toisilleen vieraat maahanmuuttajamies ja opettaja tapasivat bussipysäkillä. Mies kehui opettajan punaista talvitakkia. Opettaja vastasi kohteliaisuuteen, ja pianhan mies olikin opiskelijana koulussamme. Tie kouluun voi alkaa näinkin - ylistys punaiselle värille!

20 Laulu Jumalasta

Eräällä S2-tunnilla keskusteltiin Suvivirren laulamisesta. Asia oli ollut esillä mediassa. Eräs opiskelija ihmetteli asiasta syntynyttä kohua, sillä "siinähan lauletaan Jumalasta".

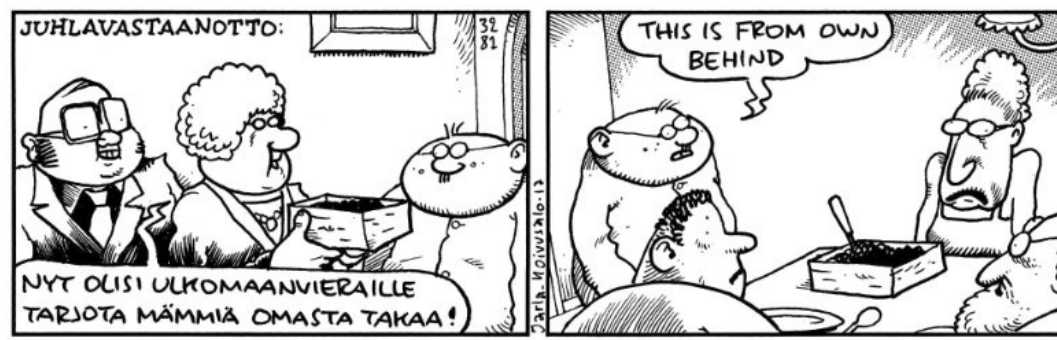
21 Tiikerinmetsästys

Survival-kurssilla, sen luonto-osuudella ollessamme kurssin ohjaajat kehuivat tulossa olevan hirvijahdin innoittamina edellisvuotisia saaliitaan. Tähän burmalainen opiskelija: "Minäkin metsästin tiikereitä, kaksi verkoilla ja yhden ampumalla." Hiljaista tuli.

22 Kansallisruoka

Valmistavan opetuksen ryhmällä oli vapaaehtoisena aineena kotitaloutta. Ryhmät täyttivät välittömästi: ilmoittautuneista suurin osa oli miehiä. Suunnittelimme aterioita, kävimme kaupassa ja valmistimme aterian yhdessä. Ainoastaan jälkien siivoaminen jätti toivomisen varaa. Sitä ei olisi kukaan halunnut tehdä. Tunneilla tutustuimme myös suomalaiseen ruokakulttuuriin. Ahmed kysyi: "Miksi suomalaiset ovat ihastuneita mustiin ruokiin, salmiakkiin, lakritsiin, mustaan makkaraan ja määmiin?" Enpä oikein osannut siihen vastata mitään.

Fingerpori (Pertti Jarla)©

23 Väärä pää

Josef sai koululääkäriltä määräyksen virtsanäytteen ottoon. Lääkäri antoi putkilon ja sanoi, että näyte pannaan tähän, mutta sitä ennen on pestävä pää. Josef teki työtä käskettyä, pesi hiuksensa ja otti virtsanäytteen putkiloon.

24 Huh hellettä!

Oli tukalan kuuma toukokuu. Oppilaat hikoilivat. Opettaja vähän ihmetteli asiaa ja tiedusteli, eivätkö oppilaat olleet tottuneet moiseen kuumuuteen. - " Ei, tämä on niin erilaista - meillähän voi mennä puun alle suojaan!"

25 Kaksi naista

Kerran, kun opeteltiin eri sanaluokkien monikkomuotoja, piti laittaa sana *yksinäinen* monikkoon. Vastaus oli: kaksi naista.

26 -27 Kansallislintu

Opiskelimme perusopetuksen alkuvaiheen ryhmän suomen kielen tunnilla Suomen luontoon liittyviä sanoja, kuten esimerkiksi eläimiä. Joutsenen kohdalla joku opiskelijoista muisti, että joutsen on Suomen kansallislintu, johon toinen opiskelija parahti tuskastuneesti: "Miten linnullakin voi olla kansalaisuus ja minulla ei?"

Yksi opiskelija kysyi kerran minulta näin: "Miten joutsen voi olla Suomen kansallislintu, kun se aina lentää pois etelään?"

28 Nairobi vs aerobic

Opiskelijat olivat tunnin loppuessa jo lähtökuopissaan. Annoin kirjassa olevan tehtävän läksyksi suullisesti: Olet ollut viikon Nairobissa. Kirjoita teksti, millaista siellä oli. Ihmettelin ensin kovasti erästä tekstiä lukiessani, kun eräs opiskelija kirjoitti rankasta aerobic-viikostaan!

29 Mikro mikä mikro

Opettelimme tunnilla keittiöön kuuluvaa sanastoa. Eräs opiskelija kysyi, mikä on sylimikro. Miksi sitä pitää pitää sylissä?

30 Vähältä piti, ettei tullut ruumiita

Iltalukiassa järjestettiin väittely, jossa aiheeksi valikoitui lopulta "kissa on parempi kotieläin kuin koira". Ehkäpä aihevalinta oli aikuisopiskelijoiden peruskoululinjalla hieman harkitsematon, kun jälkikäteen mietin, millainen suhde islamilla on koiraan. Joka tapauksessa kolmen hengen joukkueissa suunniteltiin ensin oppitunnilla, miten omaa kantaa voisi puolustaa ja miten vastustajan perusteluja voisi heikentää. Kotosalla sai vielä viimeistellä omaa strategiaansa.

Kevät oli saanut molemmat ryhmät pistämään parastaan, joten ylimääräistä

motivointia ei tarvinnut joukkueisiin pumpata. Kissajoukkue aloitti vahvasti, mutta koiratiimi ei häkeltynyt, vaan kuunteli ja esitti vastaperustelunsa. Koiratiimin nostaessa esiin koirien taidon auttaa sokeita ihmisiä pomppasi vastapuolelta yksi opiskelija ylös ja tarttui käsillään näkökulman kertoneen kurkkuun. Opettajana katsoin, että onpa ystävyksillä hauska tapa heittäytyä väittelyyn teatterin keinoin. Yleisö hymyili niin ikään. Kurkkasin kuitenkin toisen kerran ja huomasin kissajoukkueen jäsenen silmissä ilon sijaan suuttumusta.

Väistin pulpetit, juoksin erotuomarina apuun ja ehdin ennen kuin kissa-koira-väittely muuttui todelliseksi tragediaksi. Hetken lauhduttuaan ystävykset juttelivat taas toisilleen normaalisti ja kättelivät sovinnon merkiksi. Totesimme yhteistuumin, että tänään ei enempää väitellä.

31 Vastaamisen taidetta

Aikuislukion suomen tunnilla olimme suomalaisen elokuvan pauloissa. Opiskelijat saivat puntaroida noin 30 minuuttia kysymyksiäni ja sen jälkeen esittää, mitä he näkivät elokuvakatkelmassa. Opiskelijat olin jakanut etukäteen mielestäni tasavahvuihin ryhmiin, jossa oli monenlaista osaajaa. Kuten aina, myös tällä kertaa ryhmätöiden anti oli kovin erilainen. Yksi tuotos oli kuitenkin suoranaista taidetta:

"Pidimme elokuvasta, koska se on hyvä. Juoni on erilainen. Loppuratkaisu on yllättävä, mutta emme kerro siitä enempää. Opimme elokuvasta paljon uusia sanoja. Suosittelemme sitä kaikille, sillä siinä ei ole mitään huonoa."

Esittelyn jälkeen pyysin kauniisti lupaa saada käyttää ryhmän vastausta yleispätevässä aihiona tulevilla kursseillani.

32 Kaksi aasia

Kävin peruskoulun oppilaiden kanssa eläinsanastoa läpi ja päädyimme keskustelemaan aaseista. Englanniksi on kaksi aasia tarkoittavaa sanaa, 'donkey' ja 'ass'. Sanat eivät vaikuttaneet tutuilta suurimmalle osalle opiskelijoista, joten sen enempää pohtimatta tein kuten usein teen, jos sanojen kääntämisessä on vaikeuksia yhteisen kielen puuttumisen takia: kirjoitin Googlen kuvahakuun 'donkey' ja näytin videotykillä kuvia aaseista. Sitten halusimme selvittää, onko 'ass' jotenkin erilainen aasi, joten naputtelin tuonkin sanan kuvahakuun. Ennen kuin ehdin ajatella asiaa sen pidemmälle, olin jo napauttanut enteriä. Taululle ilmestyneet näkymät voi kukin joko arvata tai kokeilla tekemällä kuvahaun Googlessa hakusanalla 'ass'.

33 Laulun voima valmistavassa opetuksessa

Valitsimme avustajan kanssa jokaiselle viikolle yhden laulun, jonka sanat kävimme opiskelijoiden kanssa läpi ja käänsimme ne heille. Ensin avustaja lauloi kaikille kappaleen musiikin tullessa CD-soittimesta ja sen jälkeen lauloimme laulun yhdessä. Lauluja, joita valitsimme, olivat mm. *Jäätelökesä* ja *Ainutkertainen*. Laulujen merkitys korostui, kun yksi opiskelijoistamme käännytettiin yllättäen Italiaan. Hän soitti minulle Roomasta rautatieaseman puhelinkioskista, itki ja lauloi jäätelökesää ja ainutkertaista. Kerran viikossa hän osti eurolla nettiakaa ja kuunteli netistä em. kappaleita. Laulut auttoivat häntä unohtamaan rautatieasemalla asumisen ja ainaisen pelon. Laulujen avulla hän pystyi palaamaan ajatuksissaan kouluumme ja oppitunneille turvalliseen ympäristöön.

34 Konkretia auttaa ymmärtämään

Monille maahanmuuttajille luonnolla ei ole mitään arvoa: useat heistä eivät ymmärrä esimerkiksi sitä, että lintuja ruokitaan kovalla pakkasella. He ymmärtävät linnun arvon vain silloin, kun ihminen saa siitä ravintoa. Kun biologian oppituntien talviprojektina veimme linnuilla talipalloja, he alkoivat ymmärtää lintujen ruokinnan merkityksen.

35 Kiitoksia

Kiitokset ja kohteliaisuudet ovat arkipäivää. - Saimme olla kauniita, ihania, tyylikkäitä, kaikkea hyvää. Sillähän sitä jaksoi pitkän illan, hymyssä suin. Opettajat ovat saaneet paljon lahjoja: "kultakelloja", koruja, vaatteita, kenkiä, ruokaa...

9 OMAT JUTTUNI

Herättivätkö tarinat muistoja kokemistasi tai kuulemistasi aikuislukiosattumuksista? Laajenna julkaisua lisäämällä omat juttusi.

10 LUETTELO JUTTUIEN LÄHETTÄJISTÄ

Ahponen Pirkkoliisa
Alsi Maarika
Bäckman Liisa
Boe Tarja
Grönholm Sirkka
Hallanoro Laura
Hautala Tarja
Huuska Leena
Kaljunen Tiina
Karkela Pekka
Laakso Marja-Leena
Laine Tuomo
Lappalainen Mikko
Martikainen Eeva-Kaisa
Mäkelä Heikki
Palomäki Irmeli

Peltonen Kauko
Pulkinen Helmi-Paula
Päkkilä Perttu
Rissanen Inkeri
Saarelma Reino
Sirén-Valanta Susanna
Sivén Paula
Syrjäso Unna
Sällylä Tapani
Särkijärvi Riitta
Torasvirta Tuula
Tuomainen Tero
Vihervaara Erja
Virtanen Merja
Yrjänä Riitta

